

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**DEJAVNIKI PODPORE ŽENSKAM V PROCESU PREKINITVE
NASILNEGA ODNOSA**

Mentorica: red. prof. dr. Darja Zaviršek

Špela Marcen

Ljubljana 2016

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Špela Marcen

Naslov naloge: Dejavniki podpore ženskam v procesu prekinitve nasilnega odnosa

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Št. strani: 89

Št. prilog: 4

Mentor: red. prof. dr. Darja Zaviršek

Ključne besede: nasilje nad ženskami, feministično socialno delo, duševno zdravje, krog nasilja, strategije preživetja, oblike pomoči, dejavniki podpore, prekinitev nasilnega odnosa.

Povzetek: V teoretičnem delu je predstavljeno nasilje na splošno in vrste nasilja. Nadalje govorim o nasilju nad ženskami in feminističnem socialnem delu, o nasilju in duševnem zdravju žensk, opišem krog nasilja, najpogostejše strategije preživetja, predstavim organizacije, na katere se žrtve nasilja lahko obrnejo po pomoč in oblike pomoči, ki jih nudijo. Na koncu opišem še razloge za vztrajanje v nasilnem odnosu in procesu odhajanja. V metodološkem delu pa se osredotočam na dejavnike podpore, ki ženskam v procesu prekinitve pomagajo, da nasilni odnos lažje prekinejo. Na podlagi analize anketnega vprašalnika in poglobljenih intervjujev sem prišla do najpogostejših in najučinkovitejših dejavnikov podpore in tudi do kritik glede ustreznosti pomoči, ki jih določene organizacije oziroma organi nudijo.

THESIS INFORMATION

Name and surname: Špela Marcen

Thesis title: Factors of support to women in the process of leaving an abusive relationship

Place: Ljubljana

Year: 2016

Number of page: 89

Number of attachments: 4

Mentor: red. prof. dr. Darja Zaviršek

Key words: violence against women, feminist social work, mental health, cycle of violence, survival strategies, forms of help, factors of support, termination of a violent relationship.

Abstract: The theoretical part of work presents violence in general and types of violence. Further, I am talking about violence against women and feminist social work, about violence and mental health of women, describing a cycle of violence, most frequent survival strategies, presenting organizations that help women who are victims of violence and the forms of help, which they can provide. For the conclusion I am talking about the reasons for staying in a abusive relationship and process of leaving. The methodological part is focusing on factors of support that helps women in the process of terminating a violent relationship. Based on the analysis of the survey questionnaire and interviews, I came to the most frequent and most effective factors of support and also about the criticism of the appropriate help, certain organizations or public bodies provide.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**DEJAVNIKI PODPORE ŽENSKAM V PROCESU PREKINITVE
NASILNEGA ODNOSA**

Mentorica: red. prof. dr. Darja Zaviršek

Špela Marcen

Ljubljana 2016

KAZALO

1	TEORETIČNI UVOD.....	7
1.1	SPLOŠNO O NASILJU	7
1.2	NASILJE NAD ŽENSKAMI	9
1.2.1	Feministično socialno delo.....	10
1.3	NASILJE IN DUŠEVNO ZDRAVJE ŽENSK	13
1.3.1	Odgovori na stisko, povezano z nasiljem, nad ženskami z oznako duševna bolezen 14	
1.3.2	Grožnja institucionalizacije pri ženskah, ki so žrtve nasilja in tveganja, povezana z njo	15
1.4	KROG NASILJA.....	Error! Bookmark not defined.
1.5	STRATEGIJE PREŽIVETJA V NASILNEM ODNOSU	18
1.6	POMOČ ŽENSKAM, KI DOŽIVLJAJO NASILJE	19
1.6.1	Nevladne organizacije	20
1.6.2	Policija.....	20
1.6.3	Centri za socialno delo	22
1.6.4	Zdravstvene ustanove	26
1.6.5	Tožilstvo.....	26
1.6.6	Sodišče	27
1.7	OBLIKE POMOČI.....	27
1.8	RAZLOGI ZA VZTRAJANJE V NASILNEM ODNOSU	28
1.9	PROCES ODHAJANJA.....	31
2	PROBLEM	33
3	METODOLOGIJA.....	34
3.1	Vrsta raziskave, model raziskave in spremenljivke.....	34
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov	34
3.3	Populacija in vzorčenje.....	34
3.4	Zbiranje podatkov	34
3.5	Obdelava in analiza podatkov.....	36
4	REZULTATI.....	37
5	RAZPRAVA	44
6	SKLEPI	47
7	PREDLOGI	48
8	LITERATURA.....	49

9	PRILOGE	53
9.1	VPRAŠALNIK.....	53
9.2	ODPRTI INTERVJU.....	54
9.3	INTERVJUJI	54
9.4	ANALIZA	71
10	POVZETEK	85

PREDGOVOR

Proces prekinitve nasilnega odnosa je dolgotrajen proces, za katerega ženske potrebujejo ogromno moči in seveda dovolj podpore. Prav dejavniki podpore so tisti, ki so ženski v procesu prekinitve nasilnega odnosa najbolj v pomoč. Podporo iščejo tako v svoji socialni mreži kot pri različnih strokovnjakih, ki delujejo na področju nasilja. Če bo imela ženska dovolj podpore pri svoji odločitvi, se bo za prekinitev nasilnega odnosa prej in lažje odločila. V diplomski nalogi raziskujem kaj bi ženske poleg dobljene pomoči in podpore še potrebovale v procesu prekinitve nasilnega odnosa, kateri so dejavniki podpore, koliko podpora nudijo in kako zadovoljiva je ponujena podpora.

Na tem mestu bi se rada zahvalila mentorici redni profesorici dr. Darji Zaviršek, in sicer predvsem za hitro odzivanje in usmerjanje pri pisanju ter za njene komentarje na napisano.

Zahvalila bi se tudi vsem ostalim, ki so mi stali ob strani in me spodbujali.

Zahvala gre tudi vsem ženskam, ki so z mano delile svojo zgodbo.

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 SPLOŠNO O NASILJU

Lahko bi rekli, da nasilje v družini, še posebej nad ženskami obstaja že od nekdaj, le da se o njem ni govorilo, saj je veljalo, da je nasilje zaseben problem in da drugih ne zadeva. Danes pa vemo, da nasilje ni zasebni, ampak družbeni problem. Nasilje se ohranja s patriarhalno družbo, kjer imajo moški moč nad ženskami. Patriarhalna družba proizvaja različna pričakovanja, ki jih ima družba glede na ženske in moške spolne vloge in obnašanje v skladu z njima, ki pa temeljijo na tradiciji in družbenih normah. Na problem nasilja nad ženskami so v tujini v 70-ih letih 20. stoletja začele opozarjati feministke. Pri nas se je o nasilju začelo govoriti oz. nanj opozarjati desetletje kasneje, torej v 80-ih.

V Zakonu o preprečevanju nasilja v družini je le-to definirano:

“Nasilje v družini je vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu oziroma zanemarjanje družinskega člana, ne glede na starost, spol in katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročiteljice oziroma povzročitelja nasilja.” (Filipčič 2008: 78, Zakon o preprečevanju nasilja v družini, 3. čl.)

Po primerjanju podatkov raziskav javnega mnenja v odnosu do nasilja nad ženskami v zasebnosti iz leta 2005 in 2012 je bilo ugotovljeno, da kljub ozaveščanju in čedalje večjemu številu akcij proti nasilju nad ženskami stopnja tolerance do nasilja ni upadla, lahko bi celo rekli, da se je zvišala. Na to nas opozori podatek, da se 31,9 % anketiranih v letu 2012 z izjavo – Ena klofuta ženi še ne pomeni, da gre za družinsko nasilje – sploh ne strinja, medtem ko je imelo leta 2005 takšno mnenje 40,7 % anketiranih. (Sedmak, Kralj 2013)

Povzročitelji nasilnih dejanj so v večini primerov moški, ki izvajajo nasilje nad ženskami in otroki, ko so povzročiteljice ženske, pa izvajajo nasilje nad otroki. Na nasilje se povzročitelji nasilja in žrtve odzivajo različno. V veliko primerih se nasilje internalizira, minimalizira, individualizira in racionalizira.

Povzročitelji nasilja, žrtve in ostali ljudje, ki vedo, da se nasilje dogaja, a ga sami ne izvajajo, o nasilju molčijo iz različnih razlogov, prav tako obstajajo različni razlogi, zakaj ženske ostajajo v nasilnem odnosu in ga zapustijo šele po določenem času. Žrtve nasilja so v veliko primerih izolirane od svoje okolice in imajo šibke socialne mreže, kar je tudi taktika

nasilneža, saj se odrezana od ljudi, ki bi ji lahko pomagali, žrtev na njih ne bo mogla obrniti oziroma bo to naredila težje. Po pomoč se žrtev lahko obrne na različne vire, če je to mogoče, in sicer k svojim bližnjim, na policijo, CSD, različne nevladne organizacije idr.

Obstajajo različne vrste nasilja, ki se izvajajo nad različnimi skupinami ljudi ali posamezniki, kot je nasilje v družini, nasilje nad otroki, vrstniško nasilje, nasilje nad starejšimi idr. in ne nazadnje tudi nasilje nad ženskami, ki se kaže v različnih oblikah.

Najpogostejše oblike nasilja so psihično nasilje, ki je najbolj razširjeno, fizično nasilje, ki je najbolj opazno, spolno nasilje, ekonomsko nasilje in zanemarjanje.

Psihično nasilje se kaže v dominaciji močnejše osebe nad šibkejšo preko mehanizmov podcenjevanja, žaljenja, spodkopavanja samozvesti in samospoštovanja, posmehovanja, ignoriranja in groženj z namenom, da nasilnež doseže, kar želi, to je, da je on center pozornosti in avtoritete.

Fizično nasilje zajema vse od klofut, brc, udarjanja ob različne površine in z različnimi predmeti, metanja predmetov, napadov z nožem, lasanja in ne nazadnje umora. Fizično nasilje pa je obenem tudi psihično, le da je pri fizičnem poleg besed prisoten tudi udarec. Značilnost fizičnega nasilja je, da se v veliko primerih ponavlja, in to vedno pogostejše in silovitejše.

Spolno nasilje je kakršen koli poseg v spolno integriteto posameznika, ki ni zaželen in se eden od partnerjev z njim ne strinja. Njegova najbolj prepoznavna oblika je posilstvo, kaže pa se tudi kot spolno nadlegovanje, spolna zloraba slabotnih otrok ali oseb, incest, krvoskrunstvo, neprimerne besede, neprimerni pogledi ipd.

Ekonomsko nasilje je vsakršno omejevanje in nadzorovanje ali odvzem prihodkov družinskih članov, s katerimi družinski člani samostojno razpolagajo.

Zanemarjanje je opuščanje skrbi za osebo, ki ji je pomoč potrebna in za katero je oseba dolžna skrbeti zaradi različnih razlogov in okoliščin. (Plaz, 2014: 74–77)

Omejevanje osebne svobode, gibanja in stikov je lahko povezano s fizičnim, spolnim ali psihičnim nasiljem in je ena izmed klasičnih oblik nasilja. Obsega omejevanje druženja s prijatelji, sorodniki in sosedmi, točnost pri prihodu domov iz službe, prepoved telefoniranja, prisilo v odpoved, prepoved zapuščanja stanovanja in zaklepanje vanj, priklepanje oziroma privezovanje, kadar nasilneža ni v stanovanju, prepoved lastninjenja telefona, nadzor in pregledovanje žrtvine pošte, e-pošte ali SMS-sporočil. (Leskošek et al., 2010: 117)

» Cilj fizičnega in drugih oblik nasilja je pridobiti, povečati ali dokazovati svojo moč nad žrtvijo.« (Plaz, 2014: 76)

Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in partnerskih odnosih (Leskošek, Urek, Zaviršek, 2010: 11–15) je pokazala, da je 23 % vprašanih doživela fizično nasilje, od katerih jih je v zadnjih 12-ih mesecih 5,7 % imelo izkušnjo s fizičnim nasiljem. Izkušnjo spolnega nasilja od 15. leta starosti je imelo 6,5 % anketirank, v zadnjih 12-ih mesecih pa 1,5 %. Psihično nasilje je v zadnjih 12-ih mesecih doživela polovica vprašanih, premoženjsko nasilje 7 %, omejevanje osebno svobode, gibanja in stikov pa 6,1 % vprašanih.

1.2 NASILJE NAD ŽENSKAMI

Najpogostejšo obliko nasilja nad ženskami predstavlja prav nasilje s strani intimnega partnerja in predstavlja kar 95 % vseh nasilnih dejanj, storjenih za štirimi stenami. (Mental Health Europe, 2012: 7)

Korales Biserna (2010: 34) nasilje nad ženskami opredeli:

»Nasilje nad ženskami je eden od bistvenih socialnih mehanizmov, s katerim so ženske prisiljene v podrejen položaj. Definirano je kot vsako dejanje nasilja, ki temelji na spolu in ima (ali bi lahko imelo) za posledico fizično, spolno ali psihično škodo ali trpljenje žensk, vključujoč grožnje s takšnimi dejanji, odvzem ali samovoljno omejitev prostosti, ne glede na to, ali se zgodi v zasebnem ali javnem življenju. Živimo v družbi, ki je zelo tolerantna do nasilja. Nasilje je nespoštovanje osebnih meja druge osebe. Takšno definicijo nasilja težko sprejmemo. Težko je razumeti in sprejeti, da se meje neke druge osebe razlikujejo od naših.«

Nacionalni načrt dela proti nasilju nad ženskami definira nasilje nad ženskami kot vsako dejanje nasilja, temelječe na spolu, ki povzroči ali bo povzročilo telesno, spolno ali psihično škodo ali trpljenje žensk, vključno z grožnjami s takšnimi dejanji, prisilo ali samovoljnim odvzemom svobode, ne glede na pojavnost v zasebnem ali javnem življenju. To vključuje, vendar ni omejeno na:

- a. nasilje, ki se zgodi v družini ali drugi obliki zasebne skupnosti, vključno z, *inter alia*, telesnim in psihičnim nasiljem, čustveno in telesno zlorabo, posilstvom in spolno zlorabo, incestom, posilstvom s strani zakonca, stalnih ali občasnih partnerjev in sostanovalcev, zločine, ki so povzročeni v imenu časti, pohabljanje ženskih spolovil in druge tradicionalne prakse, kot je prisilna poroka, ki je škodljiva za žensko;

- b. nasilje, ki se zgodi v širši družbi, vključno z, *inter alia*, posilstvom, spolno zlorabo, spolnim nadlegovanjem in zastraševanjem na delovnem mestu, v raznih ustanovah ali kjerkoli drugje, trgovanjem z ženskami za namen spolnega izkoriščanja ter ekonomskega izkoriščanja in spolnega turizma;
 - c. nasilje, ki ga zagreši ali opravičuje država ali njeni uslužbenci;
 - d. kršenje človekovih pravic žensk v razmerah oboroženih spopadov, še posebej jemanje tal, prisilna premestitev, sistematično posilstvo, spolno suženjstvo, prisilna nosečnost in trgovanje z ženskami za namen spolnega izkoriščanja in ekonomskega izkoriščanja.
- (Aničič et al., 2007: 149–150)

Feministično socialno delo je delo žensk za ženske, kar predstavlja teoretičen okvir, v sklopu katerega bi bila pomoč ženskam žrtvam nasilja najbolj prilagojena. To je pristop, ki je trenutno najbolj aktualen in v praksi socialnega dela postopoma nadomešča delno preživete bolj ali manj neprimerne dosedanje pristope.

1.2.1 Feministično socialno delo

Odnosi moči se izražajo tako v vsakdanjem življenju skozi zasebne družinske odnose kot tudi skozi odnose v javnem življenju. (Dominelli, 2002: 3)

Feministično socialno delo je nastalo s feminističnimi socialnimi akcijami, ki so jih izvajale ženske za ženske v skupnosti. Njihov namen je bil izboljšanje blaginje žensk s povezovanjem njihovih osebnih položajev ter pogosto zamolčanih osebnih tegob z njihovim socialnim položajem in družbenim statusom.

To je pomenilo, da so zasebne zadeve postale družbeni problem. Čeprav tradicionalni socialni delavci in delavke vztrajajo, da družba povzroča osebne bolečine, feministične socialne delavke zagovarjajo idejo, da je treba izvor težav žensk iskati v njihovem socialnem položaju in vlogi ženske. (Dominelli, 2002: 6)

Kot profesija se socialno delo posveča edinstvenosti vsakega posameznika znotraj njene oz. njegove socialne situacije. To pa se ne ujema z obravnavo osebe brez »esencializma« (ko uporabnico obravnavamo zgolj kot žensko, zanemarimo na njene ostale karakteristike, kot so rasa, družbeni položaj, socialni položaj idr.) ali le kot pripadnike homogene kategorije. Če to povežemo s predanostjo feministk k doseganju socialnih sprememb s pomočjo individualnih in skupinskih akcij, ki izboljšujejo življenja otrok, žensk in moških, ima feministično socialno delo moč, da preseže težnje postmodernističnih teoretikov k razdrobljenim, individualnim

identitetam. Feministično socialno delo lahko utrdi kolektivno solidarnost, ki je bila odstranjena in žrtvovana idejam individualizma. (Dominelli, 2002: 8)

Dominelli definira feministično socialno delo kot prakso socialnega dela, ki si za izhodišče obravnave izbere ženski vidik sveta, se osredotoča na povezanost položaja žensk in njihovimi individualnimi položaji, se odziva na specifične potrebe žensk, ustvarja enakopravnost v odnosu uporabnik – socialni delavec in opozarja na strukturne neenakosti. Pomemben del feminističnega socialnega dela je zadovoljevanje individualnih potreb žensk na holističen način z upoštevanjem kompleksnosti njihovih življenj, vključno s številnimi napetostmi in raznimi oblikami zatiranja nad njimi. (Dominelli, 2002: 7)

Dekonstrukcija kategorije »ženske« omogoča socialnemu delavcu oz. delavki, da se osredotoča na kompleksne in spreminjajoče se identitete skozi celoten razpon socialnih porazdelitev in različic v različnem času in prostoru. Proces dekonstrukcije zajema prevpraševanje samoumevnih domnev o ženskah in olajšuje prepoznavanje njihovih prednosti in slabosti na različnih področjih življenja. Ostali feministični koncepti, pomembni za prakso socialnega dela, so: medosebna povezanost, recipročnost, vzajemnost, večpomenskost, moč in državljanstvo. (Dominelli, 2002: 37)

Praksa in teorija feminističnega socialnega dela se razvija zadnji dve desetletji in je prinesla veliko inovativnih pristopov. Znotraj sistema ima tako podpornike kot tudi nasprotnike. Feministke so poudarile pomen dinamike spola v profesiji, ki so jo začele ženske in v kateri prevladujejo ženske; to dejstvo pa nikakor ne zagotavlja prepoznavanja in odzivanja na probleme žensk. Prav nasprotno, šele teorija in praksa feminističnega socialnega dela je v ospredje postavila ženske. Feministično socialno delo je nadalje svoje ideje razširilo skozi prakso socialnega dela na vse ljudi, ne glede na spol in ustvarilo teorije in praktične predloge, ki odgovarjajo na kritike žensk samih.

Feministke so razvile analize in socialne akcije upoštevajoč obe plati, zato delujejo hkrati proti zatiranju kot tudi proti zatiralcem. (Dominelli, 2002: 161)

Feministična načela, relevantna za prakso, ki se kažejo v feminističnem socialnem delu, so:

1. Prepoznavanje diverzitete žensk;
2. ceniti in spoštovati prednosti žensk;

3. eliminacija privilegiranja posameznih skupin žensk v izogib nastanku nesorazmerij moči med različnimi skupinami žensk;
4. obravnavanje žensk kot aktivnih subjektov, sposobnih sprejemanja lastnih odločitev na vseh življenjskih področjih;
5. odkrivanje posamezne ženske v njeni socialni situaciji in upoštevanje medsebojne povezave med individualnimi in kolektivnimi subjekti, pomembnimi za njih;
6. zagotoviti ženskam prostor za izražanje njihovih lastnih potreb in rešitev njihovih problemov;
7. priznavanje relevantnosti principa »osebno je politično« na makro, mezo in mikro ravni prakse;
8. redefiniranje osebnih tegob kot družbenega problema;
9. zagotavljanje zadovoljevanja potreb žensk z vidika obravnave kot popolne osebe z različnimi področji življenja, ki se med seboj prepletajo;
10. prepoznavanje medsebojnega vpliva človeških odnosov in v luči tega razumevanje, da, kar se zgodi eni osebi ali skupini, vpliva na vse ostale;
11. priznavanje, da imajo individualni problemi žensk socialne vzroke ter da je treba pri vsaki obravnavi delovati na obeh ravneh, tako individualni kot socialni;
12. iskanje kolektivnih odgovorov na individualne težave. (Dominelli, 2002: 162)

Z izpostavitvijo vloge spola na zemljevidu socialnega dela so feministične socialne delavke izzvale spolno nevtralnost, ki je prevladovala v teorijah in praksi tradicionalnega socialnega dela. Podvomile so o zanesljivosti univerzalnega diskurza tradicionalistov, ki kot mersko enoto za merjenje vseh izkušenj žensk uporabljajo moškega. S tem zanikajo in predvidevajo odvisen položaj žensk.

Feministične socialne delavke pravijo, da tradicionalen pristop škodi ženskam na več načinov:

- žensko spremeni v pasivno žrtev;
- vsiljuje različne oblike socialnega nadzora ženskam, ki iščejo osvoboditev iz težkega položaja;
- težko čustveno kaznuje ženske, ki so ujete v nezadovoljiva in neprimerna razmerja;
- odreka ženskam pravico, da si same izberejo prihodnost. (Dominelli, 2002: 8, 9)

1.3 NASILJE IN DUŠEVNO ZDRAVJE ŽENSK

»Nasilje v družini in duševno zdravje telesno in psihološko vpliva na zdravje žrtev. Razpoložljivi podatki kažejo, da je 25 % vseh žensk, ki so poskusile narediti samomor, to storilo zaradi psihološke travme, ki jo je povzročilo nasilje v družini; da bodo ženske, ki so izkusile nasilje v družini, precej verjetneje nagnjene k samomoru, samopoškodovanju in zlorabi drog oziroma alkohola; da se je 59 % oseb, ki so preživele nasilje v družini, zdravilo v psihiatričnih ustanovah; da je med 50 in 60 % uporabnic storitev na področju duševnega zdravja izkusilo nasilje v družini, do 20 % uporabnic pa trenutno doživlja zlorabo.« (Mental Health Europe, 2012: 8)

Vsako nasilje pusti sledi na zdravju žensk, ne samo fizično, ki je le najbolj opazno. Predvsem pusti nasilje, kakšno koli je, posledice na duševnem zdravju žensk. Posledice nasilja so zmanjšana samozavest, izguba zaupanja vase in druge, občutek nemoči, depresivnost, izolacija, različne odvisnosti, motnje prehranjevanja, izguba nadzora nad svojim življenjem, poskusi samomora itd. Ženske začnejo tudi dvomiti o svojem duševnem zdravju, sprašujejo se, ali so mogoče res nore.

Doživljanje stisk se pogosto izraža preko različnih odvisnosti. Določeno je preko kulture in preko spola. Za ženske je značilno, da je njihova odvisnost neproblematična in neopazna, saj so v večini primerov odvisne od legalnih drog, kot so alkohol in tablete. V veliko primerih se odvisnosti prepletajo ena z drugo. (Zaviršek, 1994: 180)

Ženske s težavami v duševnem zdravju so ranljivejše in zato je večja verjetnost, da postanejo žrtve nasilja. Prav tako je večja verjetnost, da bo nasilnež nad njimi izvajal nasilje v vseh njegovih oblikah. Ženske, ki so bile sprejete v psihiatrično bolnišnico, imajo pogosto izkušnjo nasilja v družini, kar pa se razkrije šele po sprejemu v bolnišnico. (Mental Health Europe, 2012: 14)

Velja prepričanje, da so osebe s težavami v duševnem zdravju prav zaradi teh težav s pozicije nasilja nedotakljive. Da to ni res, dokazuje angleška raziskava, ki je vključevala ljudi s težavami pri učenju v starosti 18–64 let, izmed katerih jih je bilo 70 % tudi drugače prizadetih (psihiatrične diagnoze, epilepsija, fizična prizadetost, težave s komunikacijo). Zabeležili so 84 primerov spolnih zlorab, v 61 primerih so bile žrtve ženske, v 78 primerih pa so bili storilci moški. Največkrat se je nasilje dogajalo na domu žrtve ali storilca.

Ta raziskava je pokazala tudi, da sama stopnja prizadetosti pri vprašanju nasilja ne igra nobene vloge, ranljivi so lahko težje kot tudi lažje prizadeti ljudje, prav njihove težave, na primer težave v komunikaciji, pa storilca dodatno zaščitijo.

Na spolne zlorabe odraslih tako ali drugače hendikepiranih oseb vpliva pogosto tudi družbena predstava o »normalnosti«. Njihovo »nenormalnost« si družba razlaga kot njihovo lastno krivdo, božjo voljo ali usodo. Ta »nenormalnost« mnogokrat storilcem služi kot opravičilo za nasilje, saj v odnosu do takih ljudi naj ne bi veljala pravila in norme, predvsem pa prepovedi, ki veljajo v odnosu do »normalnih«. (Zaviršek, 1994: 155, 156)

Ženske, ki imajo duševne težave, so prav tako kot zdrave ženske še bolj ranljive za nasilje, če so matere. Zaradi materinstva so socialno in fizično še bolj odvisne od domačega okolja, v nasilnem odnosu pa dlje vztrajajo prav zaradi otrok. (Zaviršek, 2013: 143)

1.3.1 Odgovori na stisko, povezano z nasiljem, nad ženskami z oznako duševna bolezen

Po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini ženske s težavami v duševnem zdravju niso deležne posebnih oblik varstva.

Izkušnje tujih služb za obravnavo žensk z ovirami z izkušnjo družinskega nasilja so pokazale, da se te ženske težje spopadejo prav z vsemi stopnjami nasilja: težje ga prepoznavajo, ne vedo, kako ravnati v nasilnih situacijah, imajo težave pri umiku in vzpostavljanju samostojnega življenja. Bolj ranljive so zaradi svoje slabe obveščenosti, izoliranosti, svoje odvisnosti od partnerja, ki je velikokrat tudi v vlogi skrbnika, kar odvisnost še poveča in povzroča večkratno viktimizacijo, okolje pa njihove izjave jemlje kot neverodostojne. (Flaker et al., 2008: 374)

Več varnih hiš, kriznih centrov in zavetišč ima v svojih pravilnikih določbo, da ne sprejemajo žensk s psihiatričnimi težavami. Neformalna razlaga za to naj bi bila strah zaposlenih zaradi pomanjkanja specifičnega znanja ter pomanjkanja kadra in sredstev za 24-urno podporo in pomoč tistim uporabnicam, ki bi to potrebovale. (Flaker et al. 2008: 376)

Stigma, ki se drži tako nasilja v družini kot težav v duševnem zdravju, preprečuje ženskam, ki se soočajo z obojim, da bi poiskale pomoč. Ker sta ti temi neprijetni in se o njiju težko govori, je financiranje podpornih storitev šibko, število teh storitev pa zelo majhno. Stigma, ki se drži obeh tem, strokovnjake in laike odvrča od obravnave. Vpliv stigme na ženske s težavami v

duševnem zdravju, ki so tudi žrtve nasilja, je ogromen in zaradi tega ženske tudi težje priznajo, kaj preživljajo. (Mental Health Europe, 2012: 12)

D. Zaviršek (1994: 154) pravi, da psihosocialne službe pri nas še vedno ne upoštevajo v zadostni meri skritih vzrokov za duševne stiske. Posledica tega je, da se kot odgovor na stisko žensk, žrtev nasilja z duševnimi težavami vse prevečkrat odgovarja s hospitalizacijo, medikalizacijo in diagnostizacijo.

Tudi strokovni delavci (socialni delavci, terapevti, psihiatri, psihologi ...), ki pa pomen npr. spolnega nasilja kot skritega vzroka za duševno trpljenje priznavajo in upoštevajo, pravijo, da do razkritja ne pride v nekem danem trenutku, ampak je to najpogostejše proces. Ker je predvsem pri spolnem nasilju zanikanje zelo močno prisotno, žrtve nihajo med odkritjem in zanikanjem v nekem danem časovnem obdobju. Na ta nihanja vplivajo različni dejavniki: strah pred povzročiteljem in njegovimi grožnjami, finančna odvisnost, stigma in grožnje sorodnikov, obseg lojalnosti do povzročitelja, življenjske izkušnje, učinkovitost intervencij strokovnih služb in ne nazadnje tudi dober zagovornik.

Prav zagovorništvo je zelo pomemben princip pomoči ženskam z duševnimi težavami, ki so bile žrtve nasilja. Dober zagovornik žrtev običajno njeno zgodbo posluša z neomejeno pozornostjo in tako v simbolnem pomenu postane priča dogodku, jasno izrazi svoj protest proti nasilju nad žrtvijo in ji pove, da to, kar se je zgodilo, ni njena krivda, da se pod nobenim pogojem ne bi smelo zgoditi in je nedopustno. Naloga zagovornika je tudi prevajanje zgodbe žrtve v običajni jezik, saj le-ta pogosto govori v simbolih in za nepozornega nejasno in slabo razumljivo ter nudenje podpore in opogumljanje. (Zaviršek, 1994: 157)

Službe, ki skrbijo za duševno zdravje ljudi, bi morale omogočiti žrtvam nasilja varen prostor, v katerem dodo le-te lahko spregovorile, bile slišane in dobile (vsaj začetno) pomoč. (Zaviršek, 1994: 158)

1.3.2 Grožnja institucionalizacije pri ženskah, ki so žrtve nasilja in tveganja, povezana z njo

Pri ženskah s težavami v duševnem zdravju je za nasilje potrebna občutljivost služb, s katerimi pride ženska v stik, saj lahko spregledovanje teh problemov privede do posledic, ki so za nezaščiteno žrtev lahko nepopravljive. (Flaker et al., 2008)

Pri ženskah s težavami v duševnem zdravju, ki so žrtve nasilja, je grožnja z institucionalizacijo večja, saj so lahko posledice, ki jih pusti nasilje na duševnem zdravju žensk, interpretirane kot poslabšanje psihiatrične diagnoze in ne kot posledice nasilja.

Situacije, ki privedejo do institucionalizacije, so posledica obremenitev uporabnikov v obliki življenjskih dogodkov in okoliščin. Ena izmed njih je tudi nasilje, ki postavi osebo v življenjsko ranljiv položaj. Institucionalizacija je lahko po eni strani vzrok, po drugi strani pa posledica nasilja v družini in s tem povezane drame.

Poleg nasilja samega pa je obremenilna okoliščina tudi nemoč upreti se nasilju, ki se lahko manifestira kot nemoč pri vsakdanjih opravilih in odločitvah ter skrbi za samega sebe. (Flaker et al., 2008: 55, 56)

Tveganja, ki nastanejo v negotovi življenjski situaciji, konkretno v nasilnem odnosu, katerega žrtev je ženska z duševnimi težavami, vplivajo na prav vsa področja njenega življenja. Ker je ženska z oviro finančno še bolj odvisna od partnerja kot zdrava ženska in težje dobi službo, je lahko bolj izpostavljena finančnim tveganjem in revščini. Zaradi potreb umika iz situacije te ženske, ki imajo že zaradi same nalepke duševnih težav, ki ji je dodana še nalepka žrtve nasilja, bistveno manj moči kot izvajalec nasilja, pogosteje zapuščajo svoja prebivališča in tako se finančni stiski pridruži še bivanjska. Ves čas jih je strah, da ne bodo zmogle skrbeti za svoje otroke, da jim bodo otroke vzeli in dodelili nasilnemu partnerju, da jim bodo otroci zamerili, ker jih je prikrajšala za očeta oziroma jih ni zmogla zaščititi. Vse to so tveganja, ki grožnjo institucionalizacije nevarno približajo možni realnosti s tem, da večajo stiske. Poleg tega je osamljena, ker se njen socialni kapital vse bolj oži; lahko zaradi omejevanja stikov s strani nasilnega partnerja, lahko zaradi njenega lastnega sramu. (Flaker et al., 2008: 70–74)

Najpogostejša rešitev za ženske s težavami v duševnem zdravju, ki doma zaradi nasilja več ne morejo živeti, je tako institucionalizacija. Zaradi svojega običajno slabega finančnega položaja in stigmatizacije pa še težje pridejo do stanovanja. (Flaker et al. 1994: 137)

1.4 KROG NASILJA

Krog nasilja poteka od obdobja naraščanja napetosti, preko izbruha nasilja, obdobja opravičevanja do obdobja miru oz. »medenih tednov«. V vseh omenjenih fazah se pokažejo tipična dejanja oziroma obnašanja povzročitelja in odziv žrtve na le-ta.

NARAŠČANJE NAPETOSTI:

- povzročitelj nasilja postaja nepotrpežljiv in zadirčen,
- povzročitelj se nespoštljivo obnaša do žrtve in o njej grdo govori,
- odgovornost za jezo prenaša na žrtev,
- pogovor je nemogoč,
- napetost se stopnjuje do nevzdržnosti,
- žrtev poskuša s svojim vedenjem vplivati na povzročitelja, da zmanjša napetost in prepreči izbruh nasilja,
- žrtev ima občutek hoje po robu,
- povzročitelj od žrtve zahteva čedalje več.

IZBRUH NASILJA:

- zmedenost žrtve, ki poskuša dojeti, kaj se je zgodilo,
- žrtev se ima za krivo, ker njena dejanja niso preprečila nasilnega izbruha.

OBDOBJE OPRAVIČEVANJA:

- povzročitelj se opravičuje za nasilje,
- žrtvi obljublja, da se nasilje ne bo ponovilo,
- povzročitelj za nasilje krivi žrtev in predlaga, da se spremenita oba (če ti ne bi bila takšna, tudi jaz tega ne bi naredil),
- povzročitelj nasilje zanika in/ali prepričuje žrtev, da ni tako hudo.

OBDOBJE MIRU (MEDENI TEDNI):

- počutje žrtve se izboljša in verjame, da je ljubezen prevladala,
 - prepričanja je, da lahko s pravilnim vedenjem v prihodnje prepreči izbruhe nasilja,
 - povzročitelj nasilja ni nasilen,
 - povzročitelj se žrtvi in otrokom dobrih, pomaga pri gospodinjskih opravilih,
 - ker žrtev verjame, da se nasilje ne bo ponovilo, je v tej fazi prekinitev odnosa najtežja.
- (Veselič, 2007: 7)

1.5 STRATEGIJE PREŽIVETJA V NASILNEM ODNOSU

Strategije preživetja uporablja ženska, ko še živi s povzročiteljem nasilja in poskuša z njimi vplivati na povzročitelja, da bi preprečila ali vsaj zmanjšala nasilje. Teh strategij se ženska nauči iz izkušenj.

Tri najpomembnejše strategije preživetja, ki jih navaja D. W. van der Ent (2001: 33–39), so:

- **IZOGIBANJE** – je pogosta strategija, pri kateri ženska prilagodi svoje vedenje tako, da bi onemogočila zlorabo. Sestavljena je iz pomirjanja, izogibanja in prilagajanja. Kljub poskusom spremembe situacije le-ta ostane ista. Ženska poskuša predvidevati, kakšne volje bo moški, kako se počuti, ali je pil in kako bo to vplivalo na izbruh nasilja in ali ji ga bo uspelo ustaviti. Ta strategija obsega velik del njenega življenja, saj od nje zahteva veliko moči in energije, pa tudi iznajdljivosti. Zaradi osredotočenosti na povzročitelja izgublja samo sebe. Ženska se povzročitelju ne more postaviti po robu in trpi zaradi slabe samopodobe.
- **SEPARACIJA** – ženska zaradi strahu pred povzročiteljem nasilja razdvoji svojo samopodobo in partnerjevo podobo. Partner je »dober«, kadar je prijazen in »slab«, kadar je nasilen. Kadar je »slab«, je vseмогочен in takrat se ženska počuti nemočno in se ga boji, ko pa je »dober«, je treba zanj skrbeti in takrat ženska prevzame vlogo matere, skrbi zanj in se počuti močno. Moškega ne želi razočarati, saj bi to lahko sprožilo nasilje in razblinilo iluzijo, da lahko s tem, ko moškega razume in mu pomaga, zaustavi nasilje. Odgovornost za svoje obnašanje moški preloži na žensko. Separacija pomaga ženskam preživeti telesne in duševne bolečine, saj se tako postavijo v vlogo opazovalke in ne tiste, ki se ji nasilje dogaja. Ker ženske sovražijo nasilje in ljubijo nasilnega moškega, postanejo hkrati neodločne, kar pripelje do tega, da partnerja zapuščajo in se k njemu vračajo.
- **IDENTIFIKACIJA S STORILCEM** – ta strategija prisili žensko, da ostane v nasilnem odnosu, ker verjame, da brez partnerja nima ničesar več. Ta strategija se imenuje tudi »stockholmski sindrom«. Tako nastane povezanost ženske z zlorabljačim partnerjem. Ženska črpa pogum iz lepih trenutkov, ki jih je doživela s partnerjem, posledica česa je separacija. Strah pred nasiljem, jeza in zanikanje nasilja ji

onemogočajo, da bi videla razlog za odhod. Skozi identifikacijo z nasilnežem se razvija sila privlačnosti, kadar ženska želi pomagati partnerju, ki potrebuje njeno pomoč. To je vir njene moči in ji daje občutek nadzora. Kadar pa je žrtev prestrašena, panična in jezna, se razvije sila odbojnosti, saj svojih čustev žrtev ne more izraziti kot strah pred povračilnimi ukrepi nasilneža.

1.6 POMOČ ŽENSKAM, KI DOŽIVLJAJO NASILJE

Ženske, ki so žrtve nasilja, se po pomoč na druge obrnejo šele takrat, ko vidijo, da si same ne morejo pomagati. Seveda si najprej poskušajo pomagati same in tako izumijo različne strategije preživetja, ki naj bi omogočile, da do nasilja ne pride ali da se zmanjšajo njegove posledice. Ženska pa mora v prvi vrsti prepoznati, da se ji dogaja nasilje. Če tega ne prepozna, niti ne more ukrepati oz. poiskati pomoči. Preden poiščejo pomoč, lahko nasilje traja tudi po več let, tudi če dogajanje ženske prepoznajo kot nasilje, saj vsaj na začetku upajo, da se bo nasilje končalo. Ko pridejo ženske po pomoč, ne potrebujejo samo spodbudnih besed, ampak tudi nasvete in informacije, ki jim bodo prišli prav v praksi in jih bodo lahko uporabljale v vsakdanjem življenju, pa tudi prostor, kjer lahko v miru razmislijo o svoji situaciji in kjer se počutijo varne. Po pomoč se lahko ženske zatečejo v prvi vrsti do svojih bližnjih, sorodnikov, prijateljev v primeru, da imajo dobro socialno mrežo in v njej ljudi, ki jim lahko zaupajo. Vendar pa v veliko primerih socialne mreže nimajo ali pa je le-ta šibka, saj jih je nasilnež izoliral od ljudi, ki bi ji lahko bili v oporo in ji pomagali.

V svoji socialni mreži se ženske v največ primerih obrnejo na prijateljice oz. prijatelje, mamo, sestro, očeta, otroke. Od naštetih dobijo pomoč v obliki podpore in nasvetov o zapustitvi nasilnega odnosa, ponudbe za varno pribežališče pred nasilnežem so redke, prav tako se redko odločijo za pogovor z nasilnežem, nudenje informacij in spremljanje do zdravnika idr. (Leskošek, 2014: 43)

Ključni preobrat se zgodi, ko ženska začne iskati načine, kako izstopiti iz nasilnega odnosa in podporo, ki jo pri tem potrebuje, namesto iskanja tolažbe in moči za nadaljevanje odnosa z nasilnežem (Zaviršek 1994: 75)

V primeru nasilja in želje po prekinitvi nasilnega odnosa se lahko žrtve obrnejo na organizacije in organe, ki bodo predstavljene v nadaljevanju.

1.6.1 Nevladne organizacije

Nevladne organizacije opozarjajo na problem nasilja nad ženskami in večajo občutljivost javnosti. Omogočajo varne namestitve, organizirajo anonimne telefonske linije za pomoč žrtvam nasilja, razvile pa so tudi programe za obravnavanje nasilnežev.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini opredeljuje naloge nevladnih organizacij v 17. členu, in sicer navaja, da nevladne organizacije v okviru svojih programov nudijo zaščito in psihosocialno pomoč žrtvam, organizirajo programe za obravnavo povzročiteljev nasilja in sodelujejo z organi in organizacijami z različnih področij. (Filipčič, 2008: 85, 86)

Varno namestitev v Sloveniji omogočajo varne hiše, krizni centri in materinski domovi.

- Krizni centri – nudijo namestitev, kadar se mora ženska zaradi nasilja takoj umakniti, saj je neposredno ogrožena. Deluje 24 ur na dan, v njem pa lahko bivajo ženske 1 mesec oz. do namestitve v varno hišo.
- Varne hiše – omogočajo dolgotrajnejši varen prostor, kadar kljub ogroženosti ženska lahko počaka še nekaj časa na namestitev, v varni hiši pa ženska lahko biva do enega leta. Če želi ženska priti v varno hišo, najprej pokliče na svetovalni telefon, kjer se dogovori za uvodni razgovor. Na uvodnem razgovoru je seznajena s potekom življenja v varni hiši, nato pa ima 24 ur časa, da premisli. Pomoč v varni hiši poteka v obliki individualnega svetovanja ali dela s skupino. Ker je odločitev za odhod v varno hišo po navadi zadnja možnost, je psihično in fizično stanje ženske po navadi slabo, zaradi česar svetovanje temelji predvsem na tem, da se ženska vrne moč, samozavest, na krepitvi samopodobe, gradnji nove socialne mreže in učenju novih znanj in spretnosti. (Kvas, 2006: 83, 84)
- Materinski domovi – v materinske domove lahko po pomoč pridejo matere z mladoletnimi otroki do 14. leta starosti, nosečnice, porodnice in samske ženske, ki so v trenutni ali dolgotrajni stiski in nimajo druge možnosti za bivanje. Poleg bivanja jim je nudena tudi pomoč pri reševanju stiske in podpora za urejanje življenja izven materinskega doma. <http://www.scsd.si/materinski-domovi.html>

1.6.2 Policija

Na policijo se ženske obrnejo v trenutku izvajanja nasilja, če je to mogoče, ali neposredno po nasilnem dogodku, saj se bojijo za svojo varnost in življenje.

Po Kazenskem zakoniku iz leta 2008 policija po uradni dolžnosti preganja samostojno kaznivo dejanje nasilja v družini. Policija lahko izreče prepoved približevanja določeni osebi, kraju ali območju in s tem zaščiti žrtev pred nadaljnjim nasiljem. (Miklič 2014: 192)

Ukrep prepovedi približevanja lahko policija izreče takoj, še na kraju dogodka ali naknadno, ko za dogodek izve. Kršitelj mora takoj oditi iz kraja dogodka, če z žrtvijo živita v skupnem prebivališču, mora policiji izročiti tudi ključ le-tega. Tak ukrep traja največ 48 ur. Izrečeni ukrep potrdi, spremeni ali razveljavi preiskovalni sodnik, ki ga po navadi podaljša na 10 dni. (Obran: 2014: 27, 28)

Po posredovanju policije se situacija po navadi še poslabša.

V primerih nasilja nad ženskami policija večkrat ne ukrepa aktivno, ampak situacijo le malo pomirijo, ženski posredujejo kontakt socialne delavke, moškemu pa svetujejo pomiritev ali odhod. (Van der Ent, 2001: 58)

Zaradi načina dela policistov, ki ga po navadi omejujejo predsodki, ženske niso deležne potrebne skrbi in pozornosti. Ker je nasilje nad ženskami opredeljeno kot zasebna težava, ki ne moti javnega reda in miru, policija po navadi ne opravi svojega dela. S pomiritvijo partnerjev in napotitvijo ženske v varno hišo ni proti moškemu uporabljen noben ukrep. Po navadi ženske nimajo vseh potrebnih informacij o možnostih uradne prijave, tako se redko zgodi, da bi moškega odpeljali na pogovor na policijsko postajo. Če pride do uradne prijave, pa je ta zaradi neznanja in nepripravljenosti policije po navadi nepopolna. (Van der Ent, 2001: 65–66)

Podpora policije je za ženske, ki so žrtve nasilja zelo pomembna, saj jim daje občutek, da v boju proti nasilju niso same in jim daje moč za nadaljnji boj, v primeru naslednjega nasilnega incidenta pa se bodo lažje obrnile po pomoč na policijo. (Van der Ent, 2001: 83)

Če policija ne ukrepa in nasilnežu ni posredovana informacija, da je njegovo vedenje nesprejemljivo, to le poveča njegovo moč nad žrtvijo, kar povzroči, da se nasilje ponovi in po navadi še intenzivira. (Van der Ent, 2001: 94)

Odziv policije na klic na pomoč še ne pomeni prijave kaznivega dejanja, ampak samo trenutno zaščito pred nasiljem, zato je treba prijavo oddati ob prihodu policije ali kasneje na policijski postaji.

V primeru odhoda lahko policija žrtev na njeno na prošnjo spremlja do oz. v stanovanje in jo varuje, da lahko vzame iz stanovanja vse pomembne stvari, ki jih ob odhodu ni uspela. Večkrat je izpolnitev prošnje po spremstvu pogojena s prijavo, kar pa ni po zakonu in je zaradi tega nepotrebno, če žrtev nasilja ne želi prijaviti. (Obran, 2014: 25, 26)

1.6.3 Centri za socialno delo

Nudijo pomoč pri zagotavljanju varnosti, reševanju socialnih in materialnih stisk in izdelavi načrta pomoči. Žrtvam nudijo pomoč tudi v obliki pogovorov, svetovanj, dajanj informacij, zagovorništvu.

V okviru pomoči, ki jo nudijo centri za socialno delo, lahko žrtev dobi prvo socialno pomoč, kjer se socialna delavka z žrtvijo pogovori, jo seznani z njenimi pravicami in možnostmi in skupaj z njo težavo razišče, seznani jo z možnimi rešitvami in ostalimi oblikami pomoči, ki jih nudijo centri za socialno delo in ostale organizacije, ki delujejo na področju nasilja nad ženskami. Skupaj naredita hitro oceno ogroženosti in presodita, kakšni ukrepi so potrebni za zaščito. Načrt ogroženosti lahko žrtvi pomaga tudi pri pridobitvi brezplačne pravne pomoči. Socialna delavka lahko pomaga pri iskanju in namestitvi v varno okolje (krizni center, varna hiša, druge varne namestitve), skupaj z žrtvijo naredi varnostni načrt, lahko pa se dogovorita tudi o nadaljnjem poteku pomoči. Pristojnost CSD-jev je tudi ukrepanje glede varstva otrok, ob razvezi zakonske zveze in odločanju o pravicah iz javnih sredstev, za katere lahko zaprosi žrtev. Centri za socialno delo imajo uradno dolžnost, da nasilje prijavijo na policijo.

Socialna delavka lahko skliče multidisciplinarni tim, kadar presodi, da je za izdelavo načrta varnosti in zagotavljanje varnosti žrtve potrebno tudi sodelovanje drugih organizacij. Multidisciplinarni tim vodi socialna delavka iz pristojnega CSD-ja, ki obravnava primer, poleg nje pa ga sestavljajo še predstavniki policije, tožilstva, vzgojno-izobraževalnih in zdravstvenih zavodov, predstavniki nevladnih organizacij in tudi žrtev sama, če želi, lahko tudi v spremstvu zaupne osebe.

Naloge multidisciplinarnega tima so izmenjati informacije, ki pripomorejo k razjasnitvi okoliščin, ki so potrebne za zaščito in pomoč žrtvi, usklajevanje aktivnosti, žrtev morajo seznanimi z vsemi oblikami pomoči in vsemi organi in organizacijami, ki jih nudijo, izdelati morajo načrt pomoči in spremljati njegovo izvajanje, žrtvi morajo nuditi najustreznejšo pomoč in sprejemati odločitve, ki bodo pomagale žrtvi.

Na podlagi ocene ogroženosti člani tima naredijo načrt pomoči, ki upošteva zmožnosti in želje žrtve nasilja. V njem so zajete aktivnosti in ukrepi za pomoč žrtvi, ki pa se lahko spremenijo v skladu s spremenjenimi okoliščinami. (Obran 2014: 35–39)

Obstajajo različni pristopi k reševanju nasilja v družini.

Uveljavljen je sistemski pristop, za katerega velja, da je potrebna sprememba v delovanju celotne družine za razrešitev konflikta. Sprememba se pričakuje od vseh družinskih članov s predpogojem, da vsak član ugotovi lastno odgovornost in lasten prispevek h konfliktnemu odnosu.

Na podlagi sistemskega pristopa k reševanju nasilja v družini se nasilje obravnava kot problem konflikta in nerazumevanja v družini. Tako je žrtvam nasilja in storilcem ponujena pomoč v obliki storitve urejanja odnosov v družini, ki je sistem in tako je pomoč ponujena celotnemu sistemu. Ker je nasilje posledica zlorabe moči, tak pristop v primeru nasilja ni učinkovit in za žrtve nasilja celo ogrožajoč. Zaradi zlorabe moči je nemogoč enakopraven položaj članov družine. (Bezenšek Lalić, 2007: 101)

Rezultati raziskave Odzivanje socialnih delavk in delavcev na nasilje v družini (2009) kažejo, da pri delu z žrtvami nasilja socialni delavci in delavke v 55,6 % uporabijo sistemski pristop k reševanju problema. Pokaže se tudi dajanje prednosti nudenja celovite pomoči družini pred pomočjo ogroženim žrtvam nasilja, saj se je za celovito pomoč družini odločilo 46,5 % socialnih delavcev oz. delavk, za pomoč ogroženim žrtvam pa 36,8 %. (Bezenšek Lalić, 2009: 168)

Pri nasilju pa ni tako, žrtev nikoli ne more biti kriva za nasilje, ne glede na to, kaj naredi, zato jo tak pristop še dodatno viktimizira. Takšna pomoč žrtvi nasilja ni učinkovita in lahko žrtev še dodatno ogroža, saj stremi k uravnovešenju družine kot sistema in tako prisili žrtev v nadaljnje življenje s storilcem.

Pristop tradicionalnega socialnega dela je namesto v spreminjanje situacije usmerjen k spreminjanju posameznika in tako je nasilje nad ženskami razumljeno kot problem ženske, ki je nasilje lahko tudi sama izzvala in je tako sama odgovorna za nasilje, ki ga preživlja. Ženski svetujejo spreminjanje njenih osebnih lastnosti z namenom, kako bi ugodila nasilnežu, kako bi prepoznala nasilneževo razpoloženje in se s tem izognila nasilju. (Bezenšek Lalić, 2007: 101, 102)

Že omenjena raziskava razkrije tudi povezanost med sistemskim in tradicionalnim postopom k reševanju nasilja. Sistemski pristop se osredotoča na soodgovornosti vseh posameznikov, ki so udeleženi, tradicionalni pristop pa se osredotoča na iskanje vzrokov in pojasnjevanje ter zmanjševanje individualne odgovornosti. (Bezenšek Lalić, 2009: 168)

Glavna lastnost administrativnega socialnega dela je birokratski pristop in formalizem. Uveljavil se je v času, ko stroka socialnega dela še ni bila tako močna. Administrativni pristop je osredotočen na sistem oz. postopek namesto na pragmatiko. Iskanje rešitev poteka na strukturiran in birokratski način. (Milošević Arnold, Postrak, 2003)

Pristop feminističnega socialnega dela deluje po osnovnih načelih za delo z žrtvami nasilja, ki zajemajo, da se ženski verjame, da ni sama kriva ali soodgovorna za preživeto nasilje in da ima moč za reševanje lastne situacije. Ne smemo braniti ali opravičevati nasilneža, ženski, ki zaupa svojo zgodbo, je treba verjeti, jo opogumljati in ji pokazati, da smo na njeni strani, osredotočiti se moramo na njeno perspektivo pri definiranju problemov in iskanju rešitev, ohraniti tajnost podatkov, ki nam jih zaupa, nediskriminirano obravnavati vsako žensko in zagotoviti brezplačno pomoč. (Bezenšek Lalić, 2009: 32–37)

Feministični pristop k reševanju problema nasilja nad ženskami se od systemskega razlikuje v prvi vrsti v tem, da se ne osredotoča na pomoč celotni družini, ampak predvsem ženski, ki je žrtev nasilja. Načelo feminističnega socialnega dela z žrtvami nasilja, da žrtev ni sama kriva ali soodgovorna za nasilje, je temeljna razlika med omenjenima pristopoma. Feministično socialno delo se osredotoča na iskanje kolektivnih rešitev za individualne težave.

Tradicionalni pristop predvideva spreminjanje posameznika in ne situacije, feministični pristop pa ravno obratno, teži k spreminjanju situacije in priznava, da je nasilje javni problem, problem celotne družbe in ne posameznice. Feministični pristop ženski sporoča, da za nastalo situacijo ni kriva sama.

Perspektiva moči je pomemben koncept pri delu z žrtvami nasilja.

»Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš (kot socialni delavec), na neki način utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove oviranosti in nesreč ... Formula je preprosta: mobiliziraj klientovo moč (talente, znanja, sposobnosti, vire) s ciljem, da podpreš njihova prizadevanja, da dosežejo svoje cilje in vizije

in klienti bodo imeli boljšo kvaliteto življenja, tako, ki bo v skladu z njihovimi koncepti kvalitete. Čeprav je recept preprost, mu sledi trdo delo« (Saleebey 1997 v Čačinovič Vogrinčič, 2000: 84).

Perspektiva moči pripomore k temu, da žrtev nasilja ne dobi neke univerzalne pomoči, ampak pomoči, ki temelji na individualnosti ter željah in potrebah žrtve.

Zagovorništvo je prav tako pomembno pri delu z žrtvami nasilja, še posebej v procesu prekinitve nasilnega odnosa. V zagovorništvu najdemo vsa načela feminističnega pristopa pri delu z žrtvami nasilja.

Zagovorništvo predstavlja pristransko in zagovorniško držo v odnosu do ženske, ki je žrtev nasilja. Obsega spremljanje ženske na različne institucije in pomoč pri sestavljanju raznih dopisov, prošenj in pritožb. (Urek, 1997: 394)

Lamovec in Flaker (1993: 41, 42) zapišeta cilje in področja delovanja zagovorništva tako:

»Cilj zagovorništva je v končni fazi opolnomočenje uporabnikov (empowerment), njihova emancipacija. Eno polje delovanja je razvijanje strategij za neposredno akcijo pomoči uporabnikom. Njegov namen je podpirati individualna in kolektivna prizadevanja, razumeti in transformirati konkretne probleme vsakdanjega življenja, v katerem se zgradi proces zaupanja, potrjevanja, podpore, spreminjanja samopodobe, povečevanja avtonomnosti in lastnega nadzora, zagotavljanje zakonske zaščite in pomoč pri izvedbi konkretnih akcij. Drugo polje delovanja vključuje zagovorniške dejavnosti, ki skušajo spremeniti objektivne pogoje, ki zadevajo večje število uporabnikov. Z drugimi besedami pomeni to politično akcijo.«

Ženske, ki dolgo časa živijo v položaju, v katerem nimajo moči, tak položaj jemljejo kot nekaj naravnega, kar jim onemogoča kritično oceno lastne situacije in dejavno odzivanje nanjo. Temelj zagovorništva je zaupanje uporabniku in razumevanje izkrivljenosti njegove zaznave zaradi različnih pogojev, v katerem je živel. (Lamovec, Flaker, 1993: 42)

Pravica do spremljevalca in zagovornika je žrtvam nasilja zagotovljena tudi v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini, in sicer v 7. in 8. členu.

Načela feminističnega socialnega dela preprečijo sekundarno viktimizacijo žensk, ki so preživele nasilje, v nasprotju s sistemskim in tradicionalnim socialnim delom, ki jo v veliko primerih povzroči.

1.6.4 Zdravstvene ustanove

Na njih se po pomoč obrnejo ženske po fizičnem nasilju, ko potrebujejo zdravstveno oskrbo. Zdravstveni delavci oskrbijo njihove poškodbe, napišejo potrdilo o poškodbah in jih seznani s službami in organizacijami, ki jim lahko pomagajo.

Po pomoč na zdravstvene domove se obrne malo žensk in še te praviloma ne povedo resničnega vzroka za nastale poškodbe. Resnični vzrok povedo šele po večkratnem obisku. (Leskošek, 2014: 43)

Praktična vloga zdravstvenih delavcev pri obravnavanju žrtev nasilja je, da kadar sumijo na nasilje, žensko o tem povprašajo, jo spodbudijo k prijavi nasilja in ji zagotovijo, da se na njih lahko obrne po informacije in pomoč, ko bo to želela. Zdravstveni delavec naj natančno opiše tako fizične kot psihične poškodbe, saj lahko ta popis ženski kasneje koristi. Predlaga ji tudi, da naredi varnostni načrt, ki ji bo koristil v primeru nasilja in bo vedela, kaj storiti in kam se obrniti po pomoč. Napake, ki jih velikokrat storijo, so, da ne povprašajo po nasilju ali pa se odzovejo preveč osebno. (Makovec, 2007: 126–127)

Vloga zdravstvenih služb in njihovo ukrepanje je ključno pri pomoči žrtvam nasilja, saj so le-te v mnogih primerih tiste, ki prve pridejo v stik z žrtvami in so lahko celo edina priložnost, ko se žrtve lahko nekomu zaupajo. Kvalitativna raziskava v okviru projekta Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v sklopu zdravstvene dejavnosti je pokazala, da se je 77 % zdravnikov in 65 % medicinskih sester, sodelujočih v raziskavi, že srečalo z nasiljem v družini. (Cukut Krilić et al., 2015 v Šimenc, 2016: 28)

1.6.5 Tožilstvo

Naloga tožilstva je pregon storilca kaznivega dejanja v imenu države. Državna tožilka ali tožilec ukrene vse potrebno za odkrivanje kaznivih dejanj in izsleditev storilcev in za usmerjanje predkazenskega postopka zahteva preiskavo, pred pristojnim sodiščem vloži in zastopa obtožnico oz. obtožni nalog, proti nepravnomočnim sodnim odločbam vlaga pritožbe in izredna pravna sredstva proti pravnomočnim sodnim odločbam. Državni tožilec oz. tožilka je tudi tista, na katero se lahko žrtev obrne, da predlaga prepoved približevanja ali pripor. Po prejeti kazenski ovadbi s strani policije državni tožilec ali tožilka na sodišče vloži neposredno

obtožnico, zahteva preiskavo, vrne ovadbo v dopolnitev policiji, ovadbo odstopi v postopek poravnavanja, s soglasjem oškodovanke odloži pregon ali ovadbo ovrže. (Obran, 2014: 41, 42)

1.6.6 Sodišče

Na predlog stranke ali po uradni dolžnosti izdaja začasne uredbe v sporih iz družinskopravnih razmerij, kazenske sankcije in ukrepe za povzročitelje nasilja, kot so kazni, opozorilne sankcije in varnostni ukrepi, pripor, prepoved približanja določenemu kraju ali osebi, prepovedi zaradi nasilnih dejanj (vstop v stanovanje, kjer živi žrtev, zadrževanje v bližini žrtvinega stanovanja, približevanje in zadrževanje krajem, kjer se žrtev redno nahaja, navezovanje stikov in vzpostavitve srečanja z žrtvijo), prepustitev stanovanja v skupni uporabi in stanovanjsko varstvo v primerih nasilja ob razvezi. Če želi žrtev brezplačno pravno pomoč, lahko zanjo zaprosi na okrožnem sodišču pristojnemu v kraju stalnega prebivališča. (Horvat, Matko, 2014: 257-261)

Vse našteje organizacije in organi so bolj dostopni ženskam iz mestnega kot podeželskega okolja. Mreža podpornih služb je na podeželju skromna, sploh na področju umika pred nasilnežem. Ženske s podeželja se v primerih nasilja nad njimi obrnejo na zdravstvene ustanove in njihove zaposlene in od njih pričakujejo rešitev težave tudi izven njihovega dosega pomoči oziroma pristojnosti. Pomanjkanje podpornih služb na podeželju se zmanjšuje z mobilnimi akcijami nevladnih organizacij, kjer njihove predstavnice pristopijo na primer k aktivom kmečkih žena, kjer posredujejo informacije o nasilju in so na voljo za pogovor. (Knežević Hočevlar, 2016: 48, 49)

1.7 OBLIKE POMOČI

- Prijava nasilja – poda se lahko na policiji, centru za socialno delo in državnemu tožilstvu. Organi, organizacije in nevladne organizacije so dolžne nemudoma obvestiti center za socialno delo, kadar pri svojem delu pridejo do okoliščin, ki nakazujejo na nasilje. CSD posreduje prijavo policiji. Kadar žrtev nasprotuje prijavi, le-ta ni podana.
- Umik na varno – možen je umik v varno hišo, krizni center za ženske in otroke – žrtve nasilja, krizni center za otroke in mlade, materinski dom in namestitev za žrtve trgovine z ljudmi.

- Zdravstvena pomoč – poišče se v primeru psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja, še posebej, če je žrtev poškodovana, če je doživela posilstvo, če doživlja nasilje med nosečnostjo ali ima zaradi nasilja težave v duševnem zdravju.
- Psihosocialna pomoč – nudijo jo nevladne organizacije s področja preprečevanja nasilja. Konkretno je to pomoč pri posredovanju prijave policiji, spremljanje posameznih primerov, osebno svetovanje, telefonsko svetovanje, svetovanje preko elektronske ali navadne pošte, zagovorništvo, skupine za samopomoč in pravno svetovanje.
- Ukrepi za zaščito pred nadaljnjim nasiljem – izvajajo jih policija, CSD, tožilstvo in sodišče, ki jih zakoni za to pooblašajo.
- Pravna pomoč – Brezplačna pravna pomoč zajema prvi pravni nasvet; pravni nasvet, ki presega prvi pravni nasvet; svetovanje in zastopanje na prvi in drugi stopnji; svetovanje in zastopanje v postopku izvensodnega reševanja spora; svetovanje in zastopanje v zvezi z izrednimi pravnimi sredstvi, stroški postopka. Pravico do BPP dodeli pristojno okrožno sodišče na podlagi socialnega položaja osebe, ki zaprosi za BPP.
- Varstvo človekovih pravic – kadar so žrtvam nasilja kršene človekove pravice pri postopkih na državnih institucijah, se lahko obrnejo na Varuha človekovih pravic, za varstvo osebnih podatkov in dostopa do informacij javnega značaja pa na Informacijskega pooblaščenca, zaradi diskriminacije pa na Zagovornika načela enakosti.
- Psihoterapevtsko oziroma psihološko svetovanje – nudijo ga organizacije, ki izvajajo psihoterapevtsko oz. psihološko svetovanje in na katero se žrtev lahko obrne po pomoč. (Horvat, Matko, 2014: 243–247)

1.8 RAZLOGI ZA VZTRAJANJE V NASILNEM ODNOSU

Drobnikar po Ackermanu in Pickeringu povzema, da je pri razlogih za vztrajanje v nasilnem odnosu treba razumeti, da jim botrujejo različne okoliščine, ki se od posameznice do posameznice razlikujejo, zato je treba poznati celotno sliko problema in upoštevati dejavnike, ki so vplivali na njeno življenje. Pomembno je, kako je bila ženska vzgojena, kako je nanjo vplivala družina, izobrazba, vera in okolje, v katerem je živela. (Plaz, 2014: 83)

Ženske ostajajo v nasilnem odnosu zato, ker same sebe definirajo preko odnosov z moškim in tako z izgubo odnosa enačijo z izgubo »same sebe«, veliko jih je ekonomsko odvisnih od nasilnih partnerjev, bojijo se naporov, ki jih prinaša skrb za otroka, brez pomoči drugega, verjamejo obljubam nasilnežev in vidijo neki smisel v žrtvovanju. Ko gre za njihovo osebno varnost, pa ženske v veliki večini nimajo potrebne podpore, ampak le pomanjkljivo zaščito. (Zaviršek 1994: 77)

V priročniku za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja so navedeni naslednji razlogi za vztrajanje v nasilnem odnosu:

- **Lepi spomini** – kljub nasilju se ženska spominja lepih stvari, ki sta jih skupaj preživela in upa, da spet pride do vzpostavitve odnosa, kakršen je bil pred začetkom nasilja. Ker se imata v obdobjih, ko partner ni nasilen, še vedno lepo, mu verjame, kadar ji obljubi, da se nasilje ne bo več ponovilo.
- **Vzrok za nasilje ženska ne predpisuje povzročitelju nasilja** – ženske verjamejo, da če bi bile boljše matere in partnerke, do nasilja ne bi prišlo. Verjamejo tudi, da za nasilje ni odgovoren partner, ampak stresi, povezani z delovnim mestom, žrtev sama in otroci idr.
- **Idealni partner** – partner sam po sebi ni nasilen, ampak ga nasilnega naredijo zunanji dejavniki. Ko bo vpliv teh dejavnikov popustil, bo nasilni partner spet tak kot prej.
- **Družbena pričakovanja** – pričakovanja glede ženske kot tiste, ki drži družino skupaj. Če ženska zapusti nasilnega partnerja, je kriva za razpad družine.
- **Obljube povzročitelja** – ženska verjame obljubam partnerja, da se nasilje ne bo več ponovilo, ko se ji le-ta opraviči. Kljub opravičilu in obljubam se nasilje ponovi in žrtev vedno znova upa, da bo tokrat le držal obljubo.
- **Zbujanje občutka krivde** – ker povzročitelj nasilja svoje žrtve noče izgubiti, ji grozi, da bo v primeru, da ga zapusti, naredil samomor, zapustil službo, začel piti itd., kar ženski povzroči še večji občutek krivde, kot ga že tako ali tako ima, ko razmišlja o zapustitvi.
- **Strah pred grožnjami** – nasilni partner ji grozi s še večjim nasiljem ali celo umorom nje ali njenih bližnjih, celo otrok. Že ob sami omembi zapustitve odnosa se nasilje nad žensko poveča, sama prekinitev pa ni zagotovilo za prenehanje nasilja.

- **Zanikanje** – zanikanje je strategija preživetja, kjer ženska ignorira dejansko stanje in se prepriča, da partner ni tako mislil, ko je bil do nje nasilen, da mu je treba pomagati, saj je bil žrtev nasilja tudi sam idr.
- **Naučena nebogljenost** – ker so žrtve dolgotrajnega nasilja, se ženske počutijo nesamozavestne, nemočne in prestrašene, kar jim onemogoča, da bi govorile o nasilju. Ženska verjame, da njena dejanja ne morejo ničesar spremeniti.
- **Nezaupanje vase in pomanjkanje samospoštovanja** – žrtve nasilja ne zaupajo vase in izgubijo samospoštovanje, kar povzroči, da ostanejo v nasilnem odnosu.
- **Nadzor in izolacija** – povzročitelj žensko izolira od sorodnikov in prijateljev in tako z njimi izgubi stike. Nadzoruje jo preko odpiranja pošte in obtožb o varanju, kar povzroči, da ženska zaradi tega noče imeti stikov z drugimi ljudmi, ker se boji, da bo to povzročilo nasilje.
- **Strah pred osamljenostjo in starostjo** – zaradi tega strahu ženske raje ostanejo z nasilnim partnerjem in trpijo, kot da ostanejo same. Bojijo se, da jih nihče ne bo maral, ko bodo stare, sploh če imajo poleg tega še otroke.
- **Izčrpanost** – posledica nasilja je fizična in psihična izčrpanost, zaradi česar ženski primanjkuje moči, potrebne za odhod.
- **Revščina in brezposelnost** – ženska ne zapusti partnerja, ker je od njega ekonomsko odvisna. Ker je zaposlitev dandanes težko najti, ženske pa so za isto delo še vedno manj plačane kot moški, obstaja možnost, da ne bo imela dovolj finančnih sredstev za preživljanje sebe in otrok, kar lahko privede do vrnitve k nasilnemu partnerju.
- **Vera in običaji** – nekatere vere prepovedujejo razvezo in tako žensko prisilijo, da ostane z možem do konca življenja. Družbena prepričanja o tem, da otroci brez moške avtoritete ne bodo dobro vzgojeni ali da je v zakonu pač treba potrpeti, so razlogi, zaradi katerih se ženska ne upa ločiti.
- **Družinsko ozadje** – ženske, ki so bile žrtve nasilja že v primarni družini, so bolj strpne do nasilja in se jim zdi nasilje nekaj normalnega v vsakdanjem življenju. Nasilju se ne znajo upreti in niti ne vedo, da imajo pravico živeti brez njega.
- **Pomanjkanje učinkovitih institucij za pomoč** – mnogokrat si ženske, ki želijo zapustiti nasilni odnos, premislijo, saj jim institucije, kot so policija, CSD, zdravstvene ustanove itd. ne nudijo dovolj učinkovite pomoči.

- **Ženski se ne verjame, da doživlja nasilje** – ker ji družba ne verjame, ko pove svojo zgodbo, se srečuje s posmehom, za nasilje krivijo njo, označujejo jo za noro in paranoično.
- **Pomanjkanje informacij** – mnoge niso seznanjene s svojimi pravicami, ne poznajo pravnih predpisov in niti nimajo dostopa do informacij, ki bi jim lahko bile v pomoč, kar jih ovira na poti do samostojnosti. (Plaz, 2014: 84–89)

1.9 PROCES ODHAJANJA

Odločitev za odhod je za ženske zelo težka, saj je povezana z različnimi tveganji, kot so ekonomska odvisnost od partnerja, strah pred nadaljevanjem in stopnjevanjem nasilja, strah pred obsojanjem drugih in sramu, občutki krivde. Odhod pomeni tudi veliko sprememb in ženske velikokrat nimajo zaupanja vase, da lahko zmorejo tako velik korak, zato potrebujejo podporo in opolnomočenje. V procesu odhajanja se ženske večkrat vračajo in spet odidejo.

Ključni dejavniki, ki vplivajo na vrnitev ženske k nasilnemu partnerju, so pomanjkanje varnega prostora, kamor bi se lahko zatele; partner jo je našel in pregovoril/prisilil v vrnitev; v primeru, da so odšle brez otrok, so bili razlog za vrnitev otroci. Čeprav so se ženske vrnile, si tega niso želele. (Kelly 1996: 171)

Ženske so se odločile za prekinitev nasilnega odnosa šele, ko so videle, da nasilje ogroža njihovo življenje, strategije preživetja in iskanja pomoči, pa niso zaustavile nasilja. Ženske težko prekinejo odnos, s katerim niso zadovoljne, če pa je ta odnos še nasilen, je odločitev še toliko težja. Zapuščanje nasilnega partnerja je dolgotrajen proces, v katerem se ženska odloča med strahom in upanjem. To je trenutek odločitve in rezultat procesa obvladovanja nasilja in samovrednotenja.

Odhod ženskam otežujejo posledice, ki jih na njih pusti nasilje, in sicer so ženske depresivne, njihovo življenje je polno napetosti in strahu, poskušajo narediti samomor, bojijo se, da bi jih partner trajno poškodoval ali celo ubil, počutijo se izolirane, iskanje pomoči se jim zdi neuspešno, pestijo jih tudi gmotne težave. (Kelly, 1996: 172, 173)

Faze v procesu odhajanja:

1. FAZA: Prvi nasilni izbruh – redko povzroči prekinitev odnosa. Ženska ima občutke obupa, strahu, nemoči, šoka in sramote. Ženska poskuša najti razlago za vedenje

moškega. Čez čas preživeto izkušnjo potisne in si jo razlaga kot izgubo nadzora med prepirom.

2. FAZA: Nasilje kot incident – nasilje se pojavlja čedalje pogosteje, a žrtev zanika njegov obseg. Nasilje je skrivnost, zato o njem ne govori. Razume ga kot posamezne incidente in si ga poskuša razložiti, ne vidi pa njegovih strukturnih značilnosti.
3. FAZA: Nasilje kot sestavina odnosa – nasilje se stopnjuje in zmanjšuje življenjski prostor ženske. Njeno življenje je omejeno na dejanja, ki bi lahko pripomogla k zmanjševanju nasilja. Razmiki med posameznimi nasilnimi dejanji so skoraj izginili.
4. FAZA: Prelom – ženska nasilje prijavi in poišče pomoč. Nasilje razkrije svojim bližnjim. (Urek 2012)

Van der Ent v knjigi *Nasilje nad ženskami – odgovornost policije* (2001: 41) o odhodu iz nasilnega odnosa pravi: »Odločilni trenutek v procesu dokončanega odhoda nastopi, ko ženska zavestno spozna, da ni pomembno, kaj stori oziroma česar ne stori – na partnerjevo nasilje ne more vplivati.«

2 PROBLEM

Za raziskavo dejavnikov podpore ženskam v procesu prekinitve nasilnega odnosa sem se odločila zaradi tega, ker me je zanimalo, zakaj se ženske vračajo k nasilnemu partnerju, ko so že enkrat odšle in kateri so tisti dejavniki, ki preprečujejo vrnitev v nasilno okolje.

Ženske, ki so žrtve nasilja, večkrat poskušajo prekiniti nasilni odnos in tudi ga, a se iz različnih razlogov večkrat vrnejo nazaj k nasilnemu partnerju, preden ga dokončno zapustijo. Razlogi za vrnitev k nasilnemu partnerju so različni, od strahu zaradi groženj s strani nasilnega partnerja do nezadostne podpore pri prekinitvi nasilnega odnosa. Pomoč in podpora, ki jo potrebuje ženska pri prekinitvi nasilnega odnosa, je za vsako posameznico individualna in mora biti prilagojena posebej zanjo, saj vsaka ženska potrebuje drugačno vrsto pomoči in podpore.

Obstajajo različni organi in organizacije, ki lahko pomagajo ženskam, ki so žrtve nasilja, pomoč, ki jo dobijo od njih, je različna. Zaradi neenakomerne porazdeljenosti oz. oddaljenosti nekatere ženske nimajo dostopa do določene vrste pomoči. Kljub razpoložljivi pomoči se veliko žensk zaradi slabe podpore oziroma pomanjkanja le-te in neprimerne odziva določenih predstavnikov organizacij in organov, ki nudijo pomoč, ne odloči za prekinitev nasilnega odnosa, saj je to brez dobre podpore in primerne pomoči skorajda neizvedljivo.

V svoji diplomski nalogi iščem odgovor na vprašanje, kateri so tisti dejavniki, ki igrajo ključno vlogo pri odločitvi ženske za prekinitev nasilnega odnosa in kateri dejavniki podpore ženskam v procesu prekinitve nasilnega odnosa najbolj pomagajo.

Raziskovalna vprašanja so naslednja:

1. Kaj bi ženske poleg dobljene podpore in pomoči še potrebovale kot pomoč in podporo?
2. Kakšna je ustreznost oziroma zadovoljivost dobljene pomoči in podpore?
3. Kateri so ključni dejavniki za prekinitev nasilnega odnosa?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave, model raziskave in spremenljivke

Raziskava je kvalitativna. Osnovno gradivo predstavljajo opisi tega, kar so preživele ženske, ki so bile žrtve nasilja in so zapustile nasilni odnos. S spletnim anketnim vprašalnikom in poglobljenimi intervjuji sem poskušala pridobiti podatke o tem, kateri dejavniki podpore so pomembni za žensko, ko se odloči prekiniti nasilni odnos. Kvalitativna raziskava se mi je zdela smiselna za pridobitev podatkov o izkušnjah nasilja in dejavnikih podpore pri prekinitvi nasilnega odnosa, saj bi le z lastnimi besedami lahko opisale svojo izkušnjo.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Merska instrumenta sta anketni vprašalnik, ki ima 13 odprtih vprašanj in vprašanj o starosti in regiji in odprti intervju z osmimi vprašanji. Anketni vprašalnik, ki sem ga sestavila s pomočjo že izvedenih raziskav in prebrane literature, sem dala v predogled mentorici in ga v skladu z njenimi predlogi ustrezno popravila. Pri poglobljenem intervjuju sem se odločila za osem vprašanj, pri katerih bi lahko sogovornice čim več povedale o svoji izkušnji, med intervjujem pa bi glede na potek pogovora postavljala še dodatna vprašanja.

Vir podatkov je 25 anketnih vprašalnikov in 6 odprtih intervjujev.

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo sestavljajo ženske v Sloveniji z izkušnjo nasilja, ki so zapustile nasilni odnos in so v času od 12. 2. 2016 do 12. 5. 2016 rešile spletni anketni vprašalnik, in ženske, s katerimi sem opravila odprte intervjuje v času od 10. do 30. 6. 2016.

Vzorec je neslučajnostni in priročni.

3.4 Zbiranje podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika. Povezava do anketnega vprašalnika je bila objavljena na spletnem forumu Med.Over.Net in na družabnem omrežju Facebook. Povezavo do vprašalnika pa sta svojim uporabnicam posredovala tudi Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja in Društvo življenje brez nasilja Novo mesto, na katera sem se obrnila po pomoč, da bi lažje prišla do ciljne skupine anketirank.

S tremi ženskami, s katerimi sem opravila poglobljene intervjuje, smo se osebno poznale in so bile pripravljene deliti svojo zgodbo z menoj. Z njimi sem se na njihovo željo sestala na njihovem domu. V stik z ostalimi sogovornicami sem prišla preko prej omenjenih prijateljic

oziroma znank, ki so mi povedale, da vedo za ženske z isto izkušnjo, ki bi bile pripravljene sodelovati. Po predhodnem strinjanju s strani prihodnjih sogovornic so mi posredovale njihove kontakte. Poklicala sem jih in se z njimi dogovorila za mesto in čas srečanja. S sogovornicami sem se dobila v gostinskem lokalu v njihovem domačem kraju, lokal pa so izbrale same. Z eno sogovornico sem se srečala na njenem domu. S privoljenjem intervjuvank sem intervjuje snemala s pomočjo pametnega telefona. Ena sogovornica je izrazila željo, da intervjuja ne snemam, zato sem ga po svojih zmožnostih zapisovala. Pogovore, ki sem jih snemala, sem doma zapisala na računalnik.

S sogovornico A sva se dogovorili za srečanje preko telefona. Dobili sva se 21. 6. 2016 v mirnem lokalu v kraju njenega bivanja. Govorila je bolj zadržano, na koncu pa se je nasmehnila, ko je povedala, da se ima sedaj dobro.

S sogovornico B sva se prav tako dogovorili za srečanje preko telefona in se dobili 27. 6. 2016 v gostinskem lokalu v kraju njenega bivanja. Iz njenega vedenja in načina govorjenja je bilo razbrati, da ji je o preživetem nasilju težko govoriti. Ko je pripovedovala o pomoči s strani zdravnice, sem opazila na njenem obrazu občutek hvaležnosti. Opazila pa sem tudi jezo.

S sogovornico C se pozna že nekaj časa in mi je že v preteklih pogovorih večkrat omenila o nasilju, ki ga je preživela. Povprašala sem jo, če bi bila svojo zgodbo pripravljena deliti z mano in je pristala. Dobili sva v njenem stanovanju 14. 6. 2016. Pogovor je potekal sproščeno, sogovornica je podrobno pripovedovala svojo zgodbo, le kadar je hčerka prišla bližje, je začela govoriti bolj tiho.

S sogovornico D sva se dogovorili za srečanje 30. 6. 2016 pri njej doma. Pripovedovala je zmedeno, z vmesnimi prekinitvami in razmišljanjem, spominjanjem. Že pred začetkom pogovora mi je rekla, da naj ji, če bo treba, postavljam dodatna vprašanja, ker se preživetega slabo spominja. Po končanem pogovoru sem opazila, da ji je odleglo, mogoče zaradi tega, ker sva s pogovorom zaključili, mogoče zato, ker je, razen svoji psihiatrinji, še nekomu pripovedovala svojo zgodbo.

S sogovornico E sva se dogovorili za srečanje 10. 6. 2016 na njenem domu. Iz načina, kako je pripovedovala svojo zgodbo, je bilo razbrati ponos, da ji je uspelo prekiniti nasilni odnos in da sedaj živi življenje, ki si ga je vedno želela. Ko je prišel njen sedanji partner domov, me je prosila, ali lahko pogovor prekineva, če partner slučajno pride v sobo, kjer sva se pogovarjali.

S sogovornico F sem kontaktirala preko telefona, dogovorili sva se, da mi sporoči, ko bo imela čas in lahko pridem do nje, saj zaradi tega, ker nima avtomobila, ne more od doma. Pogovor je potekal na njenem domu 13. 6. 2016, občasno ga je zmotil njen petletni sin, ki se je želel voziti s kolesom, zaradi česar sva pogovor za nekaj minut prekinili. Med vožnjo je pogosto želel njeno pozornost, zato je včasih izgubila misel, ki jo je želela povedati. Pripovedovala je zmedeno in večkrat poudarila, da se ne spomni točno, kako je bilo.

Zaradi varovanja podatkov in anonimnosti sem imena sogovornic, oseb, omenjenih v naših pogovorih, in lokacije dogajanja označila s črkami, kar sem sogovornicam tudi povedala. Povedala sem jim tudi to, da imam toliko časa za pogovor, kolikor si ga bodo želele.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Podatke, pridobljene z anketnim vprašalnikom, sem združila glede na odgovore, ki so pripadali posameznim vprašanjem. Po pregledu odgovorov za posamezno vprašanje sem si izpisala posamezne odgovore, podobne odgovore, izražene z drugimi besedami, sem združila v en pojem in si pri vsakem dopisala, koliko podobnih oziroma istih odgovorov sem dobila, da sem lahko ocenila, kakšne vrste nasilja je preživelo največ žensk, h komu so se v največ primerih obrnile po pomoč, kašno pomoč so dobile itn.

Ko sem začela z obdelavo in analizo podatkov, ki sem jih dobila s pomočjo poglobljenih intervjujev, sem najprej dobesedno zapisala posnete pogovore, kasneje sem jih približno slovnično uredila. Odgovore sem razdelila glede na stopnjo pripravljenosti za prekinitev nasilnega odnosa, in sicer na osnovno zgodbo, ki opisuje preživeto nasilje, vrste nasilja in okoliščine nasilja, osrednjo zgodbo, ki se nanaša na oblike samopomoči, dobljeno pomoč in pomoč, ki bi jo še potrebovale, in na zaključek, ki se nanaša na okoliščine, ki so prispevale k odločitvi, da nasilni odnos prekinejo in na konkretne dejavnike podpore pri odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa. Za vsako vprašanje sem si izpisala izjave sogovornic, ki sem jim pripisala pojme, sorodne pojme pa sem nato združila v kategorije. Ker je bilo odgovore na določeno vprašanje možno najti tudi v odgovorih na druga vprašanja, sem pri analizi vedno šla skozi celoten zapis posameznega intervjuja.

4 REZULTATI

V večini primerov so ženske preživele več kot samo eno vrsto nasilja, najpogosteje psihično in fizično nasilje. Poleg psihičnega in fizičnega nasilja so preživele govorile o spolnem, ekonomskem nasilju, omejevanju svobode ter mobingu. Pet žensk je preživelo tri vrste nasilja, in sicer psihično, fizično in spolno, psihično, fizično in ekonomsko ter psihično, fizično in mobing. Nobena anketiranka ni doživljala samo fizičnega nasilja.

Nasilju so se poskušale ubraniti oziroma so se mu ubranile tako, da so uporabljale različne strategije preživetja, s prošnjami za prenehanje nasilja, nekatere so udarile nazaj, poklicale policijo. Dve anketiranki se na začetku nista branili, kasneje pa sta se. Štiri anketiranke se niso nikoli poskušale braniti zaradi nemoči, odvisnosti od nasilneža, strahu, ena od njih se ni nikoli branila in je stoično prenašala nasilje, saj je mislila, da bo nasilni partner le spoznal, da je nedolžna in bo to spoznanje nasilje ustavilo.

Večina anketirank si je kot pomoč želela, da bi jim nekdo prisluhnil in jim verjel. Dve anketiranki si pomoči nista želeli, ena od njiju iz ponosa in sramu, da se nasilje dogaja njej. Druge so kot željeno pomoč navedle učinkovito pomoč policije, učinkovitejše in hitrejše ukrepanje centra za socialno delo, podporo pri odhodu in za odhod, razumevanje partnerja, finančno pomoč, podporo bližnjih, strokovno pomoč, lastno psihično moč, da bi lahko nastalo situacijo rešile same, in nekoga, ki bi mu lahko zaupale.

Dve anketiranki se nista nikamor obrnili po pomoč, ostale so pomoč poiskale tako pri neformalnih kot formalnih virih pomoči, in sicer na centrih za socialno delo, pri bližnjih, na ambasadi, varni hiši, zavodu za zaposlovanje, obrnile so se ne psihiatrično in psihoterapevtsko pomoč. V večini primerov so se preživele obrnile na več različnih oseb ali organizacij.

Pomoč, ki so jo dejansko dobile, je bila različna. Ena je dobila pravno pomoč, druga govori o tem, da je »dobila hrbtenico«, ker so jo vsi zapustili. Dobile so pomoč pri urejanju vseh potrebnih stvari, možnost bivanja, pomoč pri prepoznavanju nasilja s strani psihologinje, pomoč pri načrtu pobega s strani prijateljice, nasvete, pogovor, tolažbo, prepoved približevanja, finančno pomoč in nekoga, ki jim je prisluhnil. Ena anketiranka je navedla, da je dobila le prazne obljube.

Večina je bila z dobljeno pomočjo zadovoljna, dve anketiranki nista bili zadovoljni. Ostale so bile s pomočjo, ki so jo dobile, delno zadovoljne, odvisno od tega, na koga so se obrnile po pomoč.

Same so si pomagale s pogovori z bližnjimi, psihologinjo, z različnimi aktivnostmi, iskanjem zaposlitve, delanjem na sebi, pridobivanjem lastnih finančnih sredstev, z vero v boljšo prihodnost. Dve anketiranki sta kot samopomoč navedli tudi alkohol in »tablete za živce«.

Kot pomoč in podporo bi potrebovale še spodbudo, razumevanje, da niso same krive. Želijo si, da ne bi toliko ščitili nasilneža, nekoga, ki bi se bil pripravljen tvegati. Dejale so, da ga bodo nekaj časa sovražile, prav tako pa si želijo, da bi jih na silo odpeljali iz tega pekla, stanovanjsko in finančno gotovost, učinkovito delovanje pristojnih služb, zavedanje o lastni vrednosti, nekoga, ki razume in ne obsoja, več brezplačnih delavnic (tudi za otroke).

Strokovna pomoč, ki je bila preživelim najbolj v pomoč, je bila pomoč svetovalk v varni hiši, pomoč centra za socialno delo, psihologinje, socialne delavke, terapevtke za spolne zlorabe, pomoč delavke v ženski svetovalnici. Strokovne pomoči niso iskale tri anketiranke. Strokovna pomoč ni bila v pomoč trem anketirankam, pet jih navaja, da strokovne pomoči niso bile deležne.

Med neformalno pomoč, ki jim je najbolj pomagala, so navedle pogovore s prijatelji, bližnjimi in zaupnico, prav tako pa tudi čustveno oporo, razumevanje in zaščito sedanjega partnerja, pripravljenost bližnjih, da žensko vzamejo pod streho, finančno pomoč, glasbo, sprehod. Ena anketiranka navaja, da neformalne pomoči ni imela in ena, da ji nobena ni pomagala.

Velika večina je posledice nasilja opisalo kot škodo, in sicer različne travme, slabo samopodobo, izgubo volje do življenja, odvisnost, strah, izgubo zaupanja, poslabšanje zdravstvenega stanja, telesne poškodbe in konstanten stres.

Zanimivo je, da je ena anketiranka posledice nasilja interpretirala v pozitivni luči, pravi, da so jo oblikovale v osebo, kakršna danes je.

Nekatere je izkušnja nasilja utrdila, opolnomočila, a kljub temu živijo v strahu in konstantni napetosti, da nasilneža ponovno nekje srečajo, nekatere so izgubile zaupanje v moške, drugim izkušnja ni vzela ne vere v moške ne vere v življenje. Ene so izšle iz nasilja močnejše, na drugih pa je nasilje pustilo večje posledice.

Kot ključne dejavnike, ki so spodbudili oziroma pomagali pri izhodu iz nasilja, preživele navajajo »požreti« ponos in sprejeti neuspeh v razmerju in življenju ter vsa potratena leta, trpljenje otrok, ljubezen, obet boljše prihodnosti, podpora bližnjih, zavedanje duševnih težav,

potrebo po zaščiti, prisotnost fizičnega nasilja, dozorevanje odločitve o odhodu, zavedanje o lastni vrednosti, različne aktivnosti, ustrezne terapije in sam odhod iz nasilnega okolja.

Da so prekinile nasilni odnos, jim je najbolj pomagal strah, podpora bližnjih in osebna moč za spremembo, alkoholizem nasilneža, prehuda psihična in fizična obremenitev, osebna rast, zavedanje o lastni vrednosti, trpljenje otrok, stanovanjska in finančna gotovost ter sovraštvo.

Starost anketirank se je gibala od 23 do 67 let, v povprečju so bile anketiranke stare 36 let. Prihajajo iz različnih regij, največ iz zasavske, spodnjeposavske in osrednjeslovenske regije, sledijo koroška, gorenjska, podravska regija, jugovzhodna Slovenija in savinjska regija.

INTERVJUJI

Analiza poglobljenih intervjujev je glede vrst nasilja, ki so ga sogovornice preživele, pokazala podobne rezultate kot anketa. Nobena sogovornica ni preživela samo ene vrste nasilja. Fizično nasilje se je vedno pojavljalo skupaj z ostalimi vrstami nasilja in v največ primerih s psihičnim. Ostale vrste nasilja, ki so ga sogovornice preživele, so bile še spolno nasilje, ekonomsko nasilje in omejevanje osebne svobode. Določene izjave sogovornic glede vrst nasilja, ki so ga preživele, kažejo na kompleksnost in prepletanje posameznih vrst nasilja. Primer prepleta psihičnega in ekonomskega nasilja ponazarjata naslednji izjavi sogovornic:

»Če se nisem strinjala, da se denar porabi za tisto, kar je on hotel, bolj za zabavo, je bil potem užaljen in jezen name, tako da sem se potem od začetka strinjala, kasneje pa sem se uprla, saj zaradi tega včasih tudi po dva tedna nisem imela denarja za hrano.« (ženska, 34 let, pogovor je bil opravljen 10. 6. 2016, prostor: njena hiša)

»Psihično sem bila pod stresom tudi takrat, kadar smo bili na tesnem z denarjem, saj me je v takšni situaciji vedno silil, da sem hodila domov fehtat denar za hrano in položnice, v primeru, da tega nisem želela, mi je grozil, da za sebe in hčerko bo že kupil hrano, jaz pa naj bom lačna ali žrem papir. Ne samo za hrano in položnice, tudi za ostale stvari, ki jih je želel imeti in si jih ni mogel več kupiti, ker je denar že porabil za ostale stvari, večinoma za svoje potrebe, me je silil, da sem hodila prosit k staršem in starim staršem. Če so bile položnice plačane in hladilnik napolnjen, pol ga sploh ni več zanimalo, saj je vedel, da mene in hčerke moji starši ne bodo pustili lačne, brez pleničk in ostalih nujno potrebnih stvari.« (ženska, 30 let, pogovor je bil opravljen 14. 6. 2016, prostor: njeno stanovanje)

Sogovornice so si same pomagale z različnimi strategijami preživetja, kot so pomirjanje, zaščita lastnega telesa pred fizično silo storilca, umik. Branile so se z besedami in fizičnimi udarci. Ena sogovornica se je kasneje nehala braniti iz razloga, da bo storilec spoznal njeno nedolžnost in prenehal.

Po pomoč so se obrnile tako na neformalne kot na formalne vire pomoči. V večini primerov so za pomoč zaprosile svoje bližnje, CSD, SOS telefon, policijo, zdravniško osebje. Ena sogovornica se po pomoč ni obrnila na nikogar. Pomoč, ki so jo dobile, je bila v obliki materialne (finančna pomoč) ali nematerialne pomoči (nasveti).

Poleg že dobljene pomoči bi sogovornice potrebovale še samoiniciativo pristojnih služb, boljše ozaveščanje, večjo senzibilnost pristojnih služb, pravno pomoč in pogostejše stike s svojimi bližnjimi.

Spodbude za prekinitev nasilnega odnosa so prihajale iz različnih virov: trpljenja otrok, spregledanje nasilneža, pričevanje nasilju, stanovanjska in finančna gotovost, zavedanje o lastni vrednosti in obet boljše prihodnosti. Najbolj jim je bila v pomoč podpora bližnjih, pomoč strokovnih služb in njihova samoiniciativa ter pomoč in razumevanje okolice.

Kot dejavnike kasnejše prekinitve nasilnega odnosa so sogovornice navajale dozorevanje odločitve za odhod, ozaveščanje in pomoč pri prepoznavanju nasilja, opravičevanje nasilneža in opolnomočenje. Zadrževalni dejavniki pa so bili upanje na ureditev odnosa, vzbujanje občutka krivde (ob primeru odhoda ali za nasilje samo), niso videle boljše prihodnosti, pritisk družbe, nekorektnost pristojnih služb, ljubezen, ki so jo še čutile do nasilnega partnerja, duševne stiske in občutki manjvrednosti.

Misel na odhod je v sogovornicah zorela različno dolgo. Časovno bi lahko posplošili, da od nekaj mesecev pa vse do 10 let. Ne glede na samo časovno dolžino pa so vse razen ene o odhodu pogosto razmišljale. Z vidika vpliva medenih tednov so o odhodu razmišljale ob pojavu fizičnega nasilja, po vrnitvi k nasilnemu partnerju, izgubi zaupanja, ob prebliskih ob slabih dnevih. Ena sogovornica si kljub razmišljanju o odhodu iz nasilnega odnosa življenja brez nasilne partnerke ni predstavljala. Nekatere so se z mislijo o odhodu le poigravale, druge so vsakokrat v glavi že sestavljale načrt odhoda.

Dejavniki, ki so pripomogli k temu, da se preživele niso vrnile nazaj k nasilnemu partnerju, so pozitivni vpliv umika, obet boljše prihodnosti, razkrivanje nasilneža, podpora bližnjih,

varovalni dejavniki, stanovanjska in finančna gotovost, trpljenje otrok in zavedanje o lastni vrednosti.

Odgovori na postavljena vprašanja:

1. Sogovornice, ki so se po pomoč obrnile k svojim bližnjim, so od njih dobile podporo v obliki nasvetov, koristnih informacij, tolažbe, finančne pomoči, pomoči pri umiku. Z njimi bi si želele še pogostejših stikov. Pomoč od centrov za socialno delo so prav tako dobile v obliki nasvetov in informacij glede ostalih organizacij, na katere se še lahko obrnejo po pomoč, spremstvo v stanovanje pri odhodu po svojo lastnino. Od delavcev na CSD bi sogovornice želele pridobiti večje razumevanje njihove situacije in senzibilnost pri obravnavi ter bolj osebni pristop. Pogrešale so pravne nasvete glede postopka za dodelitev skrbništva nad otroki, ki bi jih lahko dobile tudi od socialne delavke oziroma bi od nje lahko dobile vsaj usmeritve in informacijo o brezplačni pravni pomoči. Ena sogovornica je bila razočarana nad sistemom dodeljevanja denarne socialne pomoči. Druga na primer ni poznala svojih pravic glede skrbništva nad otroki. Pomoč s strani telefonistke SOS-telefona je bila v obliki nasveta z opazko, da ločiti pa se ni treba. Pomoč policije so sogovornice opisovale različno. Nekatere so jo opisovale kot dobro, na primer sogovornica, ki so jo spremljali in varovali pri odhodu v stanovanje po svojo lastnino, druge so bile nad njihovo (ne)pomočjo razočarane, saj so pri njih naletale na nerazumevanje, posmehovanje in celo grožnje (če bi bila ti moja ...). To ni bila pomoč, ki so jo od njih potrebovale, saj so pričakovale obzirnejši in senzibilnejši odnos, predvsem pa konkretne ukrepe (vsaj zapisnik, prijavo).
2. Ustreznost oziroma zadovoljivost dobljene pomoči in podpore lahko označimo kot uspešno, saj je vsem sogovornicam z dobljeno pomočjo in podporo uspelo preiniti nasilni odnos, in sicer kljub pomanjkljivosti te pomoči s strani določenih organizacij in organov. Z vidika posamezne vrste pomoči pa lahko govorimo o nezadovoljivosti pomoči, predvsem s strani policije in nekoliko tudi s strani CSD-jev. Do tega pa prihaja zaradi preveč splošnega sprejemanja nasilja v našem okolju, zaradi premajhne strokovne usposobljenosti delavcev centrov za socialno delo in prevelikega poudarka na splošni usposobljenosti in premajhni specializiranosti za konkretno področje.

3. Ključni dejavniki za prekinitev nasilnega odnosa so predvsem in v prvi vrsti podpora in pomoč bližnjih, ustrezno ukrepanje s strani pristojnih služb in stanovanjska ter finančna gotovost. To potrjujejo naslednje izjave sogovornic:

»Če ne bi imela kam oditi, če ne bi imela finančne pomoči in rame, na katero se lahko naslonim in zjočem, bi se verjetno vrnila, kljub spoznanju, da si zaslužim boljše kot to, kar sem imela.« (ženska, 30 let, pogovor je bil opravljen, 14. 6. 2016, prostor: njeno stanovanje)

»Ker sem trenutno sama – otroka sta odrasla in imam ogromno prijateljic, ki me podpirajo, in jaz njih, zato ne vem, zakaj bi šla na slabše,[...]« (ženska, 60 let, pogovor je bil opravljen 21. 6. 2016, prostor: gostinski lokal)

»Podpora s strani mame mi je ogromno pomenila, ker ona me je hrabrila, da sem ostala močna in da mi je uspelo oditi.« (ženska, 30 let, pogovor je bil opravljen 14. 6. 2016, prostor: njeno stanovanje)

»Je pa tako, da sem ločena 17 let in da sem se odločila za ta korak, ker sem imela dohodke dovolj velike, da sem si upala in ker sem našla hišo za najem, kjer bi mi sosed pomagal v primeru ponovnega nasilja moža.« (ženska, 60 let, pogovor je bil opravljen 21. 6. 2016, prostor: gostinski lokal)

»Spremljala me je na policijo, kjer so me obravnavali popolnoma neresno. Že tako sem komaj povedala, kaj se mi dogaja, če prijateljica ne bi bila z menoj, bi najbrž kar šla, potem pa mi policist reče, da ka naj zdej on naredi, a naj ga prime za ušesa in ga okrega. Bila sem v šoku, saj sem predvidevala, da mi bo svetoval kaj konkretnega, napisal zapisnik, prijavo, karkoli. Odslovil me je z besedami, da dokler nimam konkretnih fizičnih poškodb, on nima kaj narediti.« (ženska, 30 let, pogovor je bil opravljen 14. 6. 2016, prostor: njeno stanovanje)

»Spomnem se, da ko sem podala izjavo na policiji, se mi je kriminalist smejal in mi še celo rekel, da če bi bila njegova, da bi mi že pokazal, kaj se to pravi lastnega

partnerja prijaviti. Seveda te izjave ni vključil v zapisnik, vendar mi je vzbudil občutek krivde ... da sem sama kriva za dogajanje. » (ženska, 28 let, pogovor je bil opravljen 27. 6. 2016, prostor: gostinski lokal)

5 RAZPRAVA

Dejavniki podpore so ključni pri odhodu iz nasilnega odnosa, saj bi, razen v enem primeru, ženske, ki so žrtve nasilja, iz nasilnega odnosa težje odšle ali bi celo ostale z nasilnim partnerjem. Pri prekinitvi nasilnega odnosa je ključna podpora bližnjih, ustrezno ravnanje in ukrepanje s strani pristojnih služb ter stanovanjska in finančna gotovost. Če žrtev nima kam oditi in ima nezadostno finančno zaledje, se za odhod iz nasilnega razmerja ne bo odločila. Tu se kažejo pomanjkljivosti sistema dodeljevanja denarnih socialnih pomoči oziroma potreba po zadostnem kontinuiranem denarnem prihodku, namenjenem prav žrtvam nasilja s slabo finančno situacijo. Prav tako se kaže tudi potreba po socialnih stanovanjih, namenjenim prav žrtvam nasilja, ki bi preprečila prikrito brezdomstvo v času bivanja žrtev nasilja pri sorodnikih, prijateljih, v zavetiščih, materinskih domovih in varnih hišah. Sistem dodelitve socialnih stanovanj ni prilagojen žrtvam nasilja, zato bi bila tu potrebna neka mera pozitivne diskriminacije.

Ugotovitve, dobljene na podlagi pogovorov z ženskami, žrtvami nasilja, kažejo na to, da je pri obravnavi nasilja in njegovih žrtev pomembna senzibilnost vseh, ki so vključeni v proces pomoči. Izkušnje z delom CSD-jev kažejo na pomanjkanje feminističnega pristopa pri delu z žrtvami nasilja in preveliko opiranje na tradicionalno socialno delo ter težnja po ohranitvi partnerskega odnosa s strani socialnih delavcev kljub nasilju, sploh v primerih, ko ima par tudi otroke.

Nujno je večje poznavanje problematike nasilja, kroga nasilja, dinamike nasilja in obravnave žrtev nasilja s strani policije, saj je nepoznavanje problematike njihova šibka točka, ki močno vpliva na pomoč, ki jo žrtve dobijo z njihove strani, v primerih, ko le-to dobijo. Zavedati se morajo posledic vseh vrst nasilja in jih upoštevati, kadar se na njih obrnejo žrtve nasilja, njihova pomoč pa je vse prevečkrat usmerjena samo na fizično nasilje in njegove posledice, v primerih drugih vrst nasilja pa ne ukrepajo. Čeprav policija svoje zaposlene že izobražuje o problematiki nasilja in njegovih značilnostih, bi bilo smiselno, da bi bila takšna izobraževanja bolj pogosta in bolj poglobljena.

Ugotovitve govorijo v korist feminističnega pristopa pri obravnavi žrtev nasilja, saj se le-to osredotoča na žrtev samo, skupaj in v dogovoru z njo potekajo postopki pomoči, žrtvi se brezpogojno verjame, spoštuje njo in njene odločitve ter želje. Žrtev se lahko izpove brez pritiska nasilnega partnerja in okolice.

Ugotovitve potrjujejo tudi teorijo o sami dinamiki nasilja, procesu odhajanja in vračanja k nasilnemu partnerju. Izjave sogovornic potrjujejo, da poskušajo nasilni odnos pred njegovo dokončno prekinitvijo že večkrat prekiniti, a jim zaradi nezadostne podpore, strahu, stanovanjske in finančne stiske, upanja na izboljšanje odnosa z nasilnim partnerjem to ne uspe. Izjave sogovornic kažejo tudi na nemoč žrtev, kadar si moč in pozicijo pogajanja skušajo pridobiti z začasno prekinitvijo nasilnega odnosa.

Da je prekinitev nasilnega odnosa dolgotrajen proces, potrjujejo izjave sogovornic, da so o odhodu razmišljale različno dolgo in pogosto, ob vsaki misli o odhodu pa so že sestavljale njegov načrt.

Krog nasilja je bolj ali manj izražen pri različnih sogovornicah, kar nakazujejo naslednje izjave sogovornic.

»Čustveno sem šla skozi vse tri faze. Najprej si presenečen, kako, da se ti to dogaja, potem mu poskušaš ugoditi, ko ugotoviš, da mu ne moreš toliko ugoditi, da bi ne bil teden mir imaš dve možnosti, ostaneš ali odideš.« (ženska, 60 let, pogovor je bil opravljen 21. 6. 2016, prostor: gostinski lokal)

»Potem sem vnaprej vedela, da jih bom v bližnji prihodnosti pokasirala, ker se je brez zveze začel zadirati na otroka. Po samem dejanju mi je običajno prinesel v znak sprave darilo.« (ženska, 60 let, pogovor je bil opravljen 21. 6. 2016, prostor: gostinski lokal)

»Fizično nasilje ni bilo tako pogosto, zato sem bila v takšnih primerih kar presenečena in nisem vedela, kaj storiti, razen, da sem grozila s policijo.« (ženska, 60 let, pogovor je bil opravljen 21. 6. 2016, prostor: gostinski lokal)

Življenje z nasiljem že v primarni družini poveča možnost, da bo ženska, ki je nasilje že doživljala, isto doživljala tudi kasneje v družini, ki si jo bo sama ustvarila. Zaradi tega se ji nasilje zdi nekaj normalnega in se ji nasilje v partnerskem odnosu v bistvu ne zdi nasilje oziroma le-tega ne prepozna. Izjava sogovornice o njenih duševnih stiskah iz obdobja pred nasilnim partnerskim razmerjem kaže na povečano ranljivost in večjo nemoč pri prekinitvi nasilnega odnosa ter manjši pripravljenosti za prekinitev nasilnega odnosa.

»Jaz sem imela že pred njo probleme v sebi, ker sem vseskozi mislila, da me nobeden ne bo nikoli hotel, pa ful mi je blo težko priznat sama sebi, da so mi punce všeč. Pol pa še doma niso dobro sprejeli.« (ženska, 26 let, pogovor je bil opravljen 30. 6. 2016, prostor: njen dom)

Kljub že izvedenim akcijam ozaveščanja glede nasilja nad ženskami bi bilo treba o nasilju in možnih rešitvah, posledicah nasilja ter sistemih pomoči govoriti, pisati in ozaveščati še več ljudi, bolj intenzivno in mogoče v zgodnejši starosti, na primer že v osnovnih šolah, saj neprepoznavanje nasilja v primarni družini privede do sprejemanja in neobsojanja nasilja tudi kasneje v partnerskih odnosih.

Po prekinitvi nasilnega odnosa so se vse sogovornice zavedale svoje lastne vrednosti, prej pa so vse razmišljale in čutile svojo lastno manjvrednost in da si zaslužijo nasilje. To dejstvo kaže na pomen opolnomočenja teh žensk še v času, ko so še vedno v nasilnem odnosu, kar bi vplivalo na trajanje nasilja oziroma dolžino procesa prekinitve nasilnega odnosa.

Koncept perspektive moči temelji na mobilizaciji uporabnikovih talentov, znanj, sposobnosti in virov ter delovanje strokovnega delavca, ki temelji na pomoči uporabniku z raziskovanjem in izkoriščanjem njegove lastne moči. (Saleeby D. 1997 v Čačinovič Vogrinčič 2000)

Slabost spletnega anketnega vprašalnika je njegov neosebni pristop do anketirank, ki onemogoča razlago določenih vprašanj, z razumevanjem katerih bi anketiranke lahko imele težave. Prav tako so njegova slabost kratki odgovori, ki jih pridobimo z njegovo uporabo. Anketiranke v večini primerov pričakujejo, da bo vprašalnik kratek z že vnaprej podanimi odgovori, ki jih anketiranec samo označi. Zaradi tega pričakovanja so bili tudi odgovori na anketni vprašalnik, ki sem ga sestavila za namen te diplomske naloge, kljub odprtim vprašanjem in prošnjo za podroben opis zelo kratki.

Prednost spletnega anketnega vprašalnika pa je zagotovljena popolna anonimnost, doseg večjega števila potencialnih anketirancev oz. anketirank in zasebnost ter mir pri izpolnjevanju oziroma odgovarjanju na postavljena vprašanja.

Poglobljeni intervju kaže svojo prednost v gostoti podatkov in podrobnosti le-teh. Osebni pristop pri tej metodi omogoča pojasnitev določenih nejasnosti s strani izpraševalca in intervjuvanca, prav tako pa tudi postavljanje dodatnih vprašanj glede na potek pogovora.

Obe metodi sta dali primerljive rezultate tako glede vrst nasilja, ki so ga ženske, zajete v raziskavi, preživele, kot glede virov pomoči, na katere se v primerih nasilja obrnejo, prav tako pa tudi glede dejavnikov podpore, ki so jim v procesu prekinitve nasilnega odnosa najbolj v pomoč in tistih, ki bi jih kot pomoč poleg dobljenih še potrebovale.

6 SKLEPI

- Dejavniki podpore ženskam v procesu prekinitve nasilnega odnosa ostajajo isti.
- Pomembno vlogo pri prekinitvi nasilnega odnosa imata stanovanjska in finančna gotovost.
- Odločitev za prekinitev nasilnega odnosa je dolgotrajen proces.
- Delovanje pristojnih podpornih služb ostaja enako kot pred leti oziroma se zelo počasi spreminja. Zaradi tega ostaja problem enako pereč in prisoten v družbi, kot je bil pred leti in ni nekih očitnih izboljšav za rešitve problemov žrtev.
- Pristop in obravnava žrtev nasilja s strani policije je neučinkovita in neprimerna.
- Policija problema nasilja še ne jemlje dovolj resno in posledično ne ukrepa oziroma ukrepa samo v skladu z zakonsko podlago, ki žrtve ne zaščiti dovolj.
- Splošen odnos do nasilja, ki je prisoten v naši družbi, in predsodki posameznikov vplivajo na ravnanje zaposlenih v policiji, ti se zato pritožbam in obtožbam ne posvečajo z zadostno resnostjo in odgovornostjo.
- CSD-ji morajo večjo pozornost nameniti žrtvi sami in njihovim željam in manj težiti k ohranitvi družine, ne glede na nasilje. Feminističen pristop naj ima prednost.
- Potrebna je večja senzibilnost pri obravnavanju žrtev nasilja s strani vseh organov in organizacij, ki pridejo v stik z žrtvijo.
- V osnovi je današnja družba še vedno patriarhalna, kjer so ženske še vedno v manjvrednem položaju na vseh področjih življenja, kar vzdržuje nasilje in ga na neki način tiho odobrava. Določene oblike in stopnje nasilja pa so splošno sprejete in tudi legitimne. To se ne bo spremenilo čez noč, potrebne so spremembe na družbeni ravni. Zakonodaja se bo še bolj spreminjala v korist žrtev nasilja s pomočjo feminističnih akcij, ki so se že v preteklosti pokazale kot nosilec družbenih sprememb in velik dejavnik pri opolnomočenju žrtev in osveščanju.

7 PREDLOGI

Socialne delavke na centrih se socialno delo bi morale biti posebej usposobljene za obravnavo nasilja nad ženskami in v sklopu nasilja v družini uporabljati feministični pristop.

Zakonodajo bi bilo treba spremeniti v smeri, da bi bila bolj prilagojena žrtvam in njihovim potrebam.

Na določenih področjih negotovosti žrtev nasilja bi bila potrebna pozitivna diskriminacija, npr. na področju socialnih transferjev in socialnih stanovanj.

Potencialne žrtve bi bilo treba bolj ozaveščati, saj bi to pripomoglo in za seboj potegnilo tudi spremembe na družbeni ravni.

Otroke bi bilo treba že v zgodnejši dobi informirati in ozaveščati o nasilju, saj bo le tako možno postopoma spremeniti tiho sprejemanje nasilja s strani družbe v obsojanje, ki si ga vsako nasilje, ne samo nasilje nad ženskami, zasluži.

Potrebna bi bila sprememba pravilnika varnih hiš, ki preprečuje diskriminacijo na podlagi duševnih težav, zaposlene pa bi morali izobraziti za specifične potrebe teh oseb.

Potrebno bi bilo najti vir financiranja za 24-urno oskrbo, ki jo žrtve nasilja s težavami v duševnem zdravju mnogokrat potrebujejo.

8 LITERATURA

- Aničić, K. [et al.] (2007), *Na poti iz nasilja: prakse dela proti nasilju nad ženskami*. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Bass, E., Davis, L. (1998), *Pogum za okrevanje: Priročnik za ženske, ki so preživele spolno zlorabo v otroštvu*. Ljubljana: Liberalna akademija in Visoka šola za socialno delo.
- Bezenšek Lalič, O. (2009), *Odzivanje socialnih delavk in delavcev na nasilje v družini*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Božac Deležan, L. (2003), *Svetovalno delo z ženskami, ki doživljajo nasilje: diplomsko delo*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2000), *Vzpostavitev in ohranjanje svetovalnega odnosa*. Psihološka obzorja (Ljubljana), 9, 2: 81-86.
- Filipčič, K. (2002), *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex.
- Filipčič, K. (2008), *Zakon o preprečevanju nasilja v družini*. Ljubljana: GV založba.
- Filipčič, K., Klemenčič, I. (2011), *Obravnavanje nasilja v družini: priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Flaker, V. [et al.] (2008), *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Hodnik, T., Meden, D. (1998), *Skupina za ženske, ki doživljajo nasilje v družini: diplomsko delo*. Ljubljana: [samozal.].
- Kikel, A. (2002), *Vrnitev žensk k nasilnim partnerjem po odhodu iz varne hiše: diplomsko delo*. Maribor; [Ljubljana]: Visoka šola za socialno delo.
- Knežević Hočevan, D., Rožman, I. (2005), *Tiskani mediji o nasilju nad ženskami v družini*. Socialno delo, 44, 3: 187–193.
- Knežević Hočevan, D. (2016), *Nasilje v družinah v okoljih, kjer »vsak vsakega pozna«: nekateri premisleki*. Socialno delo, 55, 1–2: 39–53.
- Korales, B., (2010), *Odziv služb na nasilje v družini: diplomsko delo*. Ljubljana: [Korales Biserna].
- Kozmik, V., Drobnikar, M. (1999), *Dosje: nasilje nad ženskami*. Ljubljana: Urad vlade Republike Slovenije za žensko politiko [etc.].
- Kvas, S. (2006), *Predstavitev programa varne hiše Celje*. Socialno delo, 45, 1–2: 83–84.
- Lamovec, T., Flaker, V. (1993), *Zagovorništvo v akciji – proces emancipacije*. Socialno delo, 34, 3-4: 39-51.

- Leskošek, V., [et al.] (2013), *Nasilje nad ženskami v Sloveniji*. Maribor: Založba Aristej.
- Leskošek, V., [et al.] (2010), *Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Mesec, B. (1997), *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Milošević Arnold, V., Postrak, M. (2003), *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba ([Celje]: Grafika Fric).
- Nosan, Z. (2001), *Po odhodu iz varne hiše: diplomsko delo*. Maribor: Visoka šola za socialno delo.
- Obran, N. (2014), *Nasilje nad ženskami – prav(n)e poti v varno življenje žensk in otrok*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Palaić Tina (2012), *Nasilje v družinah*. Časopis za kritiko znanosti, 39 i. e. 40, 249: 101–115.
- Peršak, B. (1997), *Spraševali so me, zakaj ne odidem, nobeden pa ni povedal, kam naj grem ...: ob prvi obletnici delovanja varne hiše*. Socialno delo, 36, 5–6: 409–410.
- Peršak, B. (2006), *Varna hiša (Maribor), Jubilejni zbornik: 25. november 1996 – 25. november 2006*. Maribor: Center za socialno delo, Varna hiša Maribor.
- Požar, S. (2003), *Vpliv nasilja na duševno zdravje žensk: diplomsko delo*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Premzel, F. (1997), *Ena od mnogih*. Socialno delo, 36, 5–6: 407–408.
- Rakovec – Felser Z. (2009) – *Zloraba moči in nasilje v medosebnih razmerjih*. Obzornik zdravstvene nege, 43, 1: 37–43.
- Rener, T., ... [et al.] (2006), *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- Rus-Makovec, M. (2003), *Zloraba moči in duševne motnje ter poti iz stiske*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Rutar, D. (2015), *Materina roka: nadaljevanje resnične zgodbe*. Škofije: Za-misli.
- Rutar, D. (2014), *Ne, oči, ne!: resnična zgodba iz normalnega življenja*. Škofije: Za-misli.
- Šimec J., (2015), *»Vsi smo preobremenjeni, a zdaj pa še to«: Pogledi zaposlenih v socialnih in zdravstvenih službah na (ne)sodelovanje v multidisciplinarnih timih v primerih nasilja v družini*. Socialno delo, 55, 1-2 (O nasilju v družini): 27–37.

- Švab, A. (2001), *Družina od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče. (»Jože Moškrič«)
- Urek, M. (1997), *Od feministične socialne akcije k feminističnemu socialnemu delu*. Socialno delo, 36, 5-6: 383-397.
- Urek, M. (1992), *Ženske med javnost in zasebnostjo (psihiatrizacija žensk): diplomsko delo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Van der Ent, D. W., Evers, Th. D., Komduur, K. (2001), *Nasilje nad ženskami – odgovornost policije: za kvalitetnejše delo policije v primerih nasilja nad ženskami*. Ljubljana: Društvo Ženska svetovalnica.
- Veselič, Š. (ur.) (2007), *Nasilje: kaj lahko storim?*, priročnik, Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (2014), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Zaviršek, D. (1997), *Diskurzi o nasilju in pomoči*. Socialno delo, 36, 5–6: 329–345.
- Zaviršek, D. (2016), *Doktrina in metode socialnega dela na področju podpore žrtvam spolnih zlorab v katoliški cerkvi*. Socialno delo, 55, 1–2: 7–25.
- Zaviršek, D. (2000), *Hendikep kot kulturna travma. Historizacija podob, teles in vsakdanjih praks prizadetih ljudi*. Ljubljana: Založba.
- Zaviršek, D. (1993), *Nasilje kot del intimnosti, spolne zlorabe otrok in posilstva: kaj pa socialno delo?*. Socialno delo, 32, 5–6: 41–70.
- Zaviršek, D. (ur.) (1996), *Spolno nasilje: Feministične raziskave za socialno delo*. Zbornik. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Zaviršek, D. (1994), *Ženske in duševno zdravje: o novih kulturah skrbi*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

SPLETNI VIRI

- Aničić, K. [et al.] (2015), *Delo s povzročitelji nasilja: strokovne smernice in predstavitev dela*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo. Dostopno na: <http://www.drustvo-dnk.si/publikacije.html> (10. 6. 2016)
- Aničić, K. [et al.] (2015), *Nasilje nad otroki: strokovne smernica za delo z otroki, ki doživljajo zanemarjanje in/ali nasilje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo. Dostopno na: <http://www.drustvo-dnk.si/publikacije.html> (15. 6. 2016)

Dominelli, L. (2002), *Feminist Social Work: Theory and Practice*. Dostopno na: <http://ikkr.org/data/upimages/subfolders/PDF/feminist-social-work.pdf> (26. 8. 2016)

Mental health Eurpe (2012). *Oblikovanje stališč: priročnik o nasilju v družini in duševnem zdravju*. Dostopno na <https://trainimprovereducer.files.wordpress.com/2011/07/handbook-slovenian-web.pdf> (22. 7. 2016)

Urek, M. (2012), *Individualno načrtovanje varnosti: ocena tveganja in načrtovanje varnosti*. Dostopno na <https://www.fsd.uni-lj.si/mma/Na%C4%8Drtovanje-varnosti/2012031223521722/> (15. 3. 2016)

9 PRILOGE

9.1 VPRAŠALNIK

1. Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli?
2. Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?
3. Kakšno pomoč ste si želeli?
4. Kam ste se obrnili po pomoč?
5. Kakšno pomoč ste dobili?
6. Ste bili z dobljeno pomočjo zadovoljni?
7. S čim ste si sami pomagali, da ste preživeli (osebe, substance, dejavnosti)?
8. Kaj bi še potrebovali kot pomoč in podporo?
9. Katera oblika strokovne pomoči vam je najbolj pomagala?
10. Katera oblika neformalne pomoči vam je najbolj pomagala?
11. Kako bi opisali, kaj je naredilo nasilje v vašem življenju?
12. Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vidite kot ključni dejavnik/dejavniki, ki vam je dokončno pomagal/i ali vas spodbudil/i, da ste izšli iz nasilja?
13. Kaj bi opisali kot tisto, kar vam je najbolj pomagalo, da ste prekinili odnos?
14. Starost
15. Regija:
 - Pomurska
 - Podravska
 - Koroška
 - Savinjska
 - Zasavska
 - Spodnjeposavska
 - Jugovzhodna Slovenija
 - Osrednjeslovenska
 - Gorenjska
 - Notranjsko-kraška
 - Goriška
 - Obalno-kraška

9.2 ODPRTI INTERVJU

1. Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli.
2. Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?
3. Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?
4. Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?
5. Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?
6. Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?
7. Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?
8. Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

9.3 INTERVJUJI

INTERVJU S SOGOVORNICO A

Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli.

Psihično nasilje – ne znaš nič skuhati, ne znaš se obleči, umiti zob, pospravljati. Fizično, ko je malce popil poguma, s tem mislim alkohol, se me je lotil. Pogosto, 2-3x letno, enkrat sem ostala brez polovice las. Imela sem višjo plačo kot mož, zato sem že po petih letih ugotovila, da plačujem vse stroške, ne glede na moža, saj je njegov prispevek bil manjši, kot je pojedel oziroma zahteval hrano, ki je bila njemu všeč in se ni oziral na mnenje drugih. Čustveno sem šla skozi vse tri faze. Najprej si presenečen, kako, da se ti to dogaja, potem mu poskušaš ugoditi, ko ugotoviš, da mu ne moreš toliko ugoditi, da bi ne bil teden mir imaš dve možnosti, ostaneš ali odideš. Meni je edino žal, da ga nisem izplačala v manjšem stanovanju, saj bi takrat le vzela manjši kredit in bi mu zlahka izplačala njegov delež. Ker pa sva kupila večje, petsobno stanovanje, ga je bilo potrebno prodat. V vmesnem času me je pet let pustil na miru, ko pa sta večje stanovanje opremila, se je ponovno začelo, ker je bil prepričan, da sedaj pa ne bom odšla. Pa sem in sem ponosna nase.

Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?

Sprva sem bila presenečena, ker je njegova mama doživljala isto in se mu je smilila. Kasneje sem mu poskušala v vsem ugoditi, potem sem ugotovila, da ne glede kaj delam - pridem domov, ko lahko.. Še kašljam, ko se on tako odloči. Potem sem v naprej vedela, da jih bom v bližnji prihodnosti pokasirala, ker se je brez veze začel zadirat na otroka. Po samem dejanju mi je običajno prinesel v znak sprave darilo. Nisem se še mogla ubraniti, dokler se ni nabralo v meni dovolj jeze, takrat bi ga zlahka ubila, a sem stopila nazaj.

Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?

Po pomoč sem se obrnila k zdravnici, bila je sijajna, k policiji - večkrat, imam zelo različne izkušnje. Hvala za prvo, ki je bila pozitivna, vse nadaljnje niso bile. Prav tako sem se obrnila na SOS telefon, katere telefonistka me je prvič napotila k zdravniku z besedami - pojdite zapisat, vsak moški pravi, da je samo enkrat udaril ženo, saj ni nujno, da se ločite. Medtem, ko sem nad CSD-jem razočarana tako osebno kot poklicno. Ker sem jim povedala pred skupnim obiskom ob ločitvi, da se ločujem zaradi nasilja, pa je bilo prvo vprašanje delavke, ki je to vedela, če bi midva še ostala skupaj.

Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?

Najbolj bi me prej prepričalo, da otroka ne smeta živeti v nasilju.

Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?

Pomagala mi je delavka na SOS telefonu in tastovo pretepanje žene v pričo mojih majhnih otrok, ko sem bila v službi, otroci pa pri njih na počitnicah skupaj z možem. Je pa tako, da sem ločena 17 let in da sem se odločila za ta korak, ker sem imela dohodke dovolj velike, da sem si upala in ker sem našla hišo za najem, kjer bi mi sosed pomagal v primeru ponovnega nasilja moža.

Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?

Najbolj me je zadrževalo mnenje moje mame, da mora ženska vse potrpeti in cerkvena poroka, s tega vidika sva še vedno poročena.

Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?

Deset let sem se odločala, a mi ni žal, mislim, da sem se odločila prepozno.

Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

Ker sem trenutno sama - otroka sta odrasla in imam ogromno prijateljic, ki me podpirajo in jaz njih in zakaj bi šla na slabše, če sem deset let potrebovala, da mi je nehal pisariti nesramne sms-e in grožnje s prošnjami v paketu? Raje štrik za vrat. Tega pa ne, se imam preveč fajn zdaj.

INTERVJU SOGOVORICA B

Prosim, opišite vste nasilja, ki ste ga preživeli.

Sama sem se z nasiljem srečevala od svojega 22ga leta. Vse skupaj se je s prepovedjo približevanja in sodiščem končalo pri mojih 24ih z zlomljeno roko, notranjimi krvavitvami in 3mesečnim zdravljenjem v bolnišnici. Splošni pregled ter slikanje sta pokazala več zastarelih zlomov prstov na rokah, ki so bili že zaceljeni, večkrat zlomljen nos, pretres možgan, močno poškodovana in strgana vranica in še in še... Fizično me je zlorabljal partner – in sicer udarci, brcanje, metanje ob zid. Z roko v roki mu je sledilo tudi psihično nasilje, zasmehovanje, dajanje v nič, zmerjanje...

Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?

Braniti se pred njim nisem mogla, saj sem bila sama prepričana, da me samo kaznuje, da sem si zaslužila, ker nisem bila dovolj dobra. Saj me je že prej fizično in psihično zlorabljal tudi oče, vse pod krinko vzgajanja. Tako da sem se enostavno stisnila v kot, zvila v klobčič, se zakrila z rokami... Ob poskusu pobega, ko sem se izmuznila med nogami in se zaklenila v kopalnico, so padla vrata in nato sem pokasirala samo še hujše udarce.

Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?

Pomoč sem dobila šele v bolnišnici. Na srečo je bila zdravnica naša sosedka in je že vedela, da se nekaj dogaja, vendar ni imela dokaza. Tako je ta zadnji napad slišala domov in sama prišla po mene ter me odpeljala po zdravniško pomoč. Sledila je prijava na CSD iz njene strani, ker sem imela možnost odhoda k sorodnikom, so me v spremstvu policije in socialne delavke

pospremili domov po najnujnejše stvari. Po 3h mesecih, ko sem prišla iz bolnišnice. Sledila je prijava na policiji, ovadba, kasneje sodišče, denarna kazen in prepoved približevanja.

Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?

Ker sem bila v času dogajanja sama sicer prepričana da se mi nič ne dogaja, sem največkrat, ko so opazili fizične znake nasilja, sama zlorabo tajila. Lagala. Nihče pa ni ukrepal prej. Samo spraševali so me in ker nisem povedala je vse ostalo zakopano. Če je kdo omenil partnerju karkoli o mojih poškodbah je meni sledila kazen, ker modric nisem dobro skrila. Torej sama še danes krivim svojo mamo, ker ni storila ničesar, da bi nasilje preprečila ko sem bila še otrok. Z razumevanjem, da obstaja tudi življenje brez nasilja, bi se kasneje v partnerskem odnosu lahko izognila temu. Potrebovala bi strokovno psihiatrično pomoč, ki sem jo poiskala in mi je veliko pomagala.

Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?

Misim, da sem za prekinitev dogajanja lahko hvaležna samo svoji zdravnici. Kajti če ona tisti dan ne bi prišla zvonit na vrata in vztrajala pri svojem, bi najverjetneje čez noč notranje izkravela in bi me zjutraj našli mrtvo.

Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?

Sama sem imela »oprane možgane«. Mislila sem da je to dogajanje normalno ter pravilno, da drugega ni. Kajti oče je zlorabljal mene, se spomnim, da sem konstantno iz dneva v dan, gledala kako tako in podobno nasilje izvajal tudi nad mamo. Zato sem odrasla ob misli, da je vse to ok. Nihče, niti ko so me spraševali kaj se dogaja, pa mi ni pojasnil, da se to ne sme in da to ni prav. Spomnim se, da ko sem podala izjavo na policiji, se mi je kriminalist smejal in mi še celo rekel, da če bi bila njegova, da bi mi že pokazal kaj se to pravi lastnega partnerja prijaviti. Seveda te izjave ni vključil v zapisnik, vendar mi je vzbudil občutek krivde... da sem sama kriva za dogajanje.

Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?

Na to vprašanje niti ne morem odgovoriti. Kajti sama nikoli niti pomisla nisem na odhod. Ali upiranje. Pač sem sprejela vse in živela v prepričanju da je tako prav.

Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

Mama se je kmalu po mojem odhodu ločila in se kasneje na novo poročila, tako da mi je njen partner bolj oče kot pa moj. Nudil nama je vso oporo ter pomoč in varen prostor, kamor sem se lahko zatekla, ko sem zapustila partnerja.

INTERVJU SOGOVORNICA C

Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli.

Moj bivši partner se me je loteval bolj psihično kot fizično. Ne spomnem se točno, kdaj sem se prvič zavedla, da je to kar mi dela, psihično nasilje. Če dobro pomislim, je začel biti takšen kmalu po tistem, ko sva začela živeti skupaj, le da takrat vsem temu nisem dajala kakšnega globjega pomena kot to, da so to njegove trenutne kaprice. Začelo se je z gledanjem za drugimi ženskami in komentarji na njihov videz v primerjavi z mojim v smislu, poglej kako lepo je zrihtana, ti pa v trenirki. Potem se je začelo kritiziranje vsega kar sem in kar delam. Kako sem prepirljiva in vedno iščem štraj za vsako nepomembno malenkost, da ne znam biti tiho, da sem neumna, le kako ne bom, če imam samo osnovno šolo. Nič kar sem naredila ni bilo dobro, tudi skuhati nisem znala, njegova mama naredi bolje, je bil odgovor na vsako jed, ki sem jo pripravila, ne glede na to, koliko truda sem vložila v to. V primeru, da je sploh jedel, kar sem skuhala, čeprav je sam izrazil željo, kaj bi jedel in sem jo upoštevala. Pospravljeno ni bilo nikoli dobro, a sam ni nikoli nič pospravil. Vse kar je naredil je bilo to, da je šel na šiht, po šihitu pa se je ulegel na kavč in gledal televizijo ali bil na internetu, zraven je seveda komentiral in kritiziral vse kar sem tisti čas počela jaz. Po nekem prepiru, ko sem hotela oditi iz stanovanja, da pridem k sebi, me je spotaknil, da sem zletela čez hodnik in mi potem še rekel, da sem štor in da naj gledam pod noge. Pri nekem drugem prepiru me je potisnil v klusko mizico, da sem imela kolena čisto plava, drugič me je potisnil ob steno. Ko ga želela zapustiti, mi je vedno grozil, da mi bo vzel otroka, da je ne bom nikoli več videla, ker bo na sodišču povedal kako slaba mama sem, da sem samomorilna, da ne skrbim dobro za hčer in da sem psihično bolna in jem tablete za živce. Zaradi tega ga na začetku nisem upala zapustiti, saj sem se res bala, da mi bodo vzeli hčerko. Psihično sem bila pod stresom tudi kadar smo

bili na tesnem z denarjem, saj me je v takšni situaciji vedno silil, da sem hodila domov fehtat denar za hrano in položnice, v primeru da tega nisem želela, mi je grozil, da za sebe in hčerko bo že kupil hrano, jaz pa naj bom lačna ali žrem papir. Ne samo za hrano in položnice, tudi za ostale stvari, ki jih je želel imeti in si jih ni mogel več kupiti, ker je denar že porabil za ostale stvari, večinoma za svoje potrebe, me je silil, da sem hodila prosit k staršem in starim staršem. Če so položnice plačane in hladilnik pol ga sploh ni več zanimalo, saj je vedel, da mene in hčerke moji starši ne bodo pustili lačne, brez pleničk in ostalih nujno potrebnih stvari. Če sem prosila za denar, mi ga seveda ni dal oziroma rekel, da naj grem k staršem. Sama nisem imela nobenega prihodka, razen otroških dodatkov za otroka, ki sem jih seveda porabila zanj, za katere pa je kasneje oddal vlogo na svoje ime, tako da potem še tega denarja nisem dobila. Če pa mi je že dal denar, je bilo to takrat, ko se njemu ni dalo v trgovino, hotel pa je imeti pivo ali cigarete. Ker sem z otrokom večkrat odšla k staršem, je začel otroški stolček voziti s sabo v avtu, da nisva mogli nikamor it, ker mama ni imela otroškega stolčka za avto.

Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?

Na začetku sem se psihičnemu nasilju oziroma kritiziranju mene in mojega dela skušala ogniti tako, da sem se trudila boljše skrbeti za svoj zunanji videz, boljše kuhati, imeti vedno pospravljeno, vednar nič ni bilo nikoli dovolj dobro. Kasneje sem mu odgovarjala nazaj ali se preprosto umaknila v drug prostor, včasih sem odšla za več ur k staršem. Fizično nasilje ni bilo tako pogosto, zato sem bila v takšnih primerih kar presenečena in nisem vedela kaj storiti, razen da sem grozila s policijo. Po enem izmed prepиров, ko sem ga udarila, ker me je tako sproviciral in me silil, da naj ga le udarim če si upam, sem potem poskušala oditi iz stanovanja, a me je zaklenil, nekako sem potem odšla in šla direktno na železniško postajo in si kupila karto do Ljubljane. Ko me je vprašal kam grem, sem rekla da na cug. Pod pretvezo, da me je razumel, da grem pod cug, je klical mojo mamo in jo spravil v smrtni strah za moje življenje, poklical policijo, da želim skočiti pod vlak. Policija me je našla na železniški postaji in je odpeljala na zaslišanje na policijsko postajo. Ko sem razložila situacijo, so me pospremili domov, kjer sta me čakala bivši partner in moja prestrašena mati, ki je pazila na mojega otroka. Partner je želel policista prepričati, da sem nora in celo povedal, da sem ga udarila.

Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?

Najprej sem si hotela pomagati sama in sem za nekaj dni odšla z otrokom k staršem, da bi videl kako hudo mu je brez naju in se bo potem mogoče spremenil. Ko je videl da sem odšla in me že nekaj časa ni bilo doma, me je začel klicati, mi pisat, celo obiskat naju je prišel, govoril kako naju pogreša in kako pomembni sva mu, da mu je žal za vse. Želel si je preživeti čas z nama in naju peljal v živalski vrt, kupil nama je kar sva rabili in želeli. Še nekaj dni sem ostala pri starših, nato pa sem sem vrnila nazaj, saj sem verjela da se je spremenil in da bo sedaj vse boljše. In bilo je, a ne za dolgo, kmalu je bilo spet vse po starem. Ko sem naslednjič odšla, sem o svoji situaciji bolj podrobno povedala staršem, ki so me razumeli oziroma me je razumela predvsem mama, oče ni pokazal kakšnega večjega interesa razen da je rekel, da nimava s hčerko več kaj nazaj hodit. Stara mati mi je govorila, da je v zakonu potrebno potrpeti, da naj se pogovoriva in naj se vrnem nazaj, da za vsako figo pa res ne rabim oditi od njega. Mama me je poslušala, me tolažila, poskušala se je vživeti v mojo situacijo in mi svetovati. Pomagala mi je tudi finančno z nakupom potrebnih stvari in polnim hladilnikom. Mama je tudi tista, ki je prišla po naju, ko je bil on na šihu in nama pomagala spakirati najnujnejše. Bivši me je spet klicaril in mi pisal sporočila in to non stop, grozil mi je da bo prišel po hčerko, da ni prav, da sem jo kar odpeljala, da je to ugrabitev in da se vidiva na sodišču, kjer bom pogorela in ko bo on dobil skrbništvo, hčerke ne bom vidla več. Bila sem v strahu, da se bo to res zgodilo. Šla sem na center za socialno delo, kjer je socialna delavka poslušala kar sem imela povedati, povedala mi je o možnosti odhoda v varno hišo oziroma materinski dom, kar pa sem odklonila, saj nisem želela biti med ostalimi žrtvami nasilja, saj se mi kljub vsemu moja situacija ni zdela tako zelo grozna. Od socialne delavke sem dobila tudi nekaj literature o nasilju in organizacijah, na katere se lahko obrnem. Predlagala je, da se s takratnim partnerjem skupaj oglasiva na pogovor, da se sliši tudi njegova plat zgodbe. Tega nisem želela, a sem privolila, kljub temu da sem vedela kako bo in tako je tudi bilo. On se je delal nedolžnega, nič krivega, govoril da ne bi nikoli naredil česa hudega ne meni še posebej pa še ne hčerki. Da je to vse en velik nesporazum in da sem preveč občutljiva. Kot ponavadi je s svojo očarljivostjo in manipulacijo, obračanjem besed in prirejanjem realnosti prepričal socialno delavko, da ni nič narobe. Vsaj zdelo se mi je, da jo je prepričal, saj je rekla da naj se pogovoriva. Povedala nama je tudi kako potekajo stvari v primeru dodeljevanja skrbništva nad otrokom, če zadeve ne bova uredila. Obrnila sem se še na prijateljico, ki mi je svetovala, da naj se obrnem na policijo in podam prijavo, da bo vse skupaj bolj uradno, da naj snemam

njegove goznje po telefonu in si shranim prejeta sporočila, ki jih bom potem lahko uporabila proti njemu. Spremljala me je na policijo, kjer so me obravnavali popolnoma neresno. Že tako sem komaj povedala kaj se mi dogaja, če prijateljica ne bi bila z menjo, bi najbrž kar šla, potem pa mi policist reče, da kaj naj zdaj on naredi, a naj ga prime za ušesa in ga okrega. Bila sem v šoku, saj sem predvidevala da mi bo svetoval kaj konkretnega, napisal zapisnik, prijavo, karkoli. Odslovil me je z besedami, da dokler nimam konkretnih fizičnih poškod, on nima kaj narediti. S prijateljico sva potem na internetu pogledali kaj lahko naredim in našli, da lahko dobi prepoved približevanja, da ga lahko odstranijo iz skupnega stanovanja, saj jaz res nisem želela v varno hišo, pri starših pa tudi nisem več želela biti. Hotela sem biti v svojem stanovanju in v miru. Nazadnje sem ostala pri starših in sem še vedno pri njih, nisem se odločila za to, da ga odstranijo iz stanovanja, saj je na njegovo ime in mislim, da ne bi ničesar dosegla. Vrniti se nimam namena, imam pa namen se do konca boriti za skrbništvo nad hčerko.

Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?

Potrebovala bi večjo podporo s strani socialne delavke, da bi mi svetovala še kaj več kot samo odhod v varno hišo in posredovala seznama organizacij, kjer lahko dobim pomoč. Nekako sem pričakovala, da mi bodo na centru najbolj znali svetovati. Potrebovala bi tudi lastni dohodek, vsaj socialno pomoč, ki pa je tudi ko sem bila še z bivšim, nisem dobila, čeprav sem zaprosila zanj, ko pa je on zaprosil, jo je pa dobil. Pomagalo bi mi tudi to, da bi prej imela več informacij o tem, da mi otroka ne more kar tako vzeti in mi preprečiti stikov z njo, česar sem se najbolj bala. Vedela sem kako zna manipulirati z ljudmi, zato sem se bala da bodo njegove laži resnično vplivale, na to, da se v primeru boja za skrbništvo, obrne tako, da hčerko dobi on. V primeru, ko sem se obrnila na policijo sem pričakovala konkretnjše ukrepe, niti slučajno pa ne posmehovanja.

Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?

K odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa me je najbolj spodbudilo to, da sem spoznala, da me nima rad in da sem vredna več. Ker če bi me imel rad, bi že nekako potrpele, kadar bi prišlo do kakšnega njegovega izbruha. Pa seveda to, kako je njegovo obnašanje in nasilje ter

najino kreganje vplivalo na hčerko. Želja po življenju v miru, to me je gnalo naprej. Ker to, da si vseskozi pod pritiskom, stresom ne pelje nikamor, samo životariš, od življenja nimaš ničesar. Podpora s strani mame, mi je ogromno pomenila, ker ona me je hrabrila, da sem ostala močna in da mi je uspelo oditi.

Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?

Mogla bi verjeti, da mi bližnji želijo samo dobro, ko so mi govorili, da v najinem odnosu nekaj ne štima, da se ne bi smel tako obnašati do mene. Jaz seveda nisem poslušala in sem ga sama pri sebi opravičevala, da je to samo trenutno, da je pod stresom, da me ima rad, da bo minilo. To je bilo v času prvega odhoda. Prej bi se za odhod odločila, če bi bila sama, tako pa si ga zaradi groženj, da mi bo vzel hčerko, nisem upala zapustiti. Na začetku pa sem ostajala zato, ker sem resnično verjela, da me ima rad. Kar je tudi pokazal, samo ko so bili takšni trenutki redki.

Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?

Na to da bi odšla, sem prvič pomislila ko se je začelo fizično nasilje. Takrat sem sicer o odhodu razmišljala bolj v smislu, da se on zamisli nad sabo, ker sem odšla od njega, ker sem ga imela rada in sem upala na spremembo na boljše. Resnično pa sem začela o tem razmišljati po tem, ko sem se vrnila nazaj in je bilo spet vse po starem. Vse obljube so bile prelomljene in spoznala sem, da mu ni za verjet, da bo vsako obljubo prelomil in da mu v bistvu sploh ni mar ne zame ne za hčerko. Ni me želel spustiti, saj sem bila zanj kot neka blazina, po takei lahko udriha z besedami in rokami, nekdo nad katerim lahko stresa svojo slabo voljo in vir financ. Veliko sem razmišljala o odhodu in tem, kako oditi preden sem se dejansko odločila za odhod.

Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

Da se ne vrnem k partnerju mi je in mi še pomaga to, da sem spoznala da si zaslužim več kot to, kar sem imela, da si zaslužim nekoga, ki me bo spoštoval in me sprejel takšno, kot sem. Želim živeti v miru in to bom dosegla samo tako, da prekinem stike z njim. Moram biti močna za hčerko, saj nočem da živi v nasilju in neprestanem kreganju, saj sem opazila, da to vpliva na njo. Večkrat so mi povedali, da je govorila o tem, kako oči ravna z mamico, da se

kregava in da ob vsakem povzdignjenem glasu začne kričati in si zatiskati ušesa. Če ne bi imela kam oditi, če ne bi imela finančne pomoči in rame na katero se lahko naslonim in zjočem, bi se verjetno vrnila, kljub spoznanju, da si zaslužim boljše, kot to kar sem imela.

INTERVJU S SOGOVORNICO D

Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli.

Prvih par mesecev je bilo vse tako kot mora biti, bila je ful pozorna pa me zasipavala z darili itd. Nekater folk me je ful opozarjal, da me bo prizadela pa da išče sam eno, da jo izkoristi, sam jaz nisem verjela. Mi je pa pol kasneje priznala, da je prav iskala eno da bi jo prizadela, ker je hotela postat ona ista prasica kot je bla njena bivša do nje. Pol me je pa začela počasi prepričevati, da naj pustim faks pa pridem k njej živeti, zdaj vem, da je bilo to predvsem zato, ker ni imela denarja, da bi plačevala stanovanje. Tudi za vse stroške sem bila sama, ni se sekirala če bodo položnice plačane, če bo kaj za jesti. Vedno je k hiši privlekla kakšno žival, za katero sem potem skrbela jaz, ker so se mi smilile. V glavnem vse je bilo na meni, vsa odgovorost za vse. No, pol je pa začela lagati pa me varati, čez cajt pa niti več ni neki skrivala ampak je celo k nama pripeljala svojo bivšo, vsak večer se je z njo menila, jaz sem bila pa tako naivna, da sem skoz mislila, da bo boljše. Pa skoz mi je prepovedovala se pogovarjati z določenimi osebami, na primer nekaterimi prijateljicami. Jezna je bila, če sem šla kam sama pa tudi če samo pred blok na čiki. Tudi v seks me je parkrat prisilila. Ko sem hotela oditi, je obljubljala in prisegala da bo vse drugače, da se ne bo več čula z bivšo, šla je tud do ene prijateljice enkrat da me je pol ona prepričala da ji oprostim. Ali pa me je pol njena mama klicala. Pol je blo mogoče kak mesec res vse super. Ko sem hotela oditi, je rekla, da bi se najrajs fentala. Sam ni mislila resno po mojem. Velikokrat me je ignorirala. Nikol me ni nič tolažila, ko mi je bilo hudo, enkrat sem imela nek napad panike in sem težko dihala pa me tudi pogledla ni. Ko sem bila res v tisti hudi depri, ni niti enkrat vprašala kako sem. Večkrat je prišla v posteljo pa se obrnila stran, pokrila s koutrom in poklicala katero, medtem ko sem jaz zraven ležala. Pa mi je itak bilo grozno, ampak mi je skoz dajala tak filing ko da sem jaz tista, ki je preveč ljubosumna. Tudi ko nisva več bili skupaj mi je grozila, da mi bo vzela psa, ki mi res veliko pomeni, in ga je hotla vzeti ampak nisem pustila, mi je pa lani spet pisala da je očitno ne poznam dosti dobro in da mi ga bo vzela. To je itak samo podjebavanje, ker dobro ve koliko mi pomeni ta pes, ona pa za njega nikoli ni skrbela. Pa ta pes je edini, ki mi je pomagal, ko mi je blo težko ker me je edino on spravil v dobro voljo. Pa tudi, ko sem

spoznala eno drugo, ko sva bilo že pol leta narazen, ji je takoj pisala na fb, da naj me pusti na miru pa da jaz njo še vedno ljubim. Ma res, prav ni ji pasalo očitno da sem se malo pobrala. Se pravi, da je še potem nadaljevala s tem.

Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?

Parkrat sva se skregale glede tega, ko sem se postavila zase, ampak je vedno njena obveljala na koncu. Sam fora je v tem, da jaz pa njej nikoli ne bi smela tega prepovedovat. Na prstu je cel cajt imela zaročni prstan od bivše.

Jaz še zdaj sploh ne morem verjet kaj mi je bilo, da nisem vidla vsega tega kar mi je zdaj kristalno jasno, da je bila samo zato z mano, da je mela kje biti.

Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?

Ja sej itak nisem smela komu kaj jamrat, itak sem se pa takrat večinoma družila samo z njeno žlahto. Večkrat sem se z njeno mamo pa sestrično menila, sam niso mogle kj dost pomagat ker pomagalo bi edino to, da bi se jaz odločila pa šla. Jo je mama mal skregala, kaj več pa ni mogla narediti. Kadar sem se dobila s kakšno prijateljico ali kom drugim je hotela vedno biti zraven, tako da se nisem imela komu zaupat. Na moje se pa tak nisem hotela obrniti, ker vem da bi bla ful scena in jih tud nisem hotela obremenjevat. Aja, sej pol ko je bilo res hudo, sem malo brala na netu in sem se odločila, da grem k zdravniku pa da mi da napotnco za psihiatra. To mi je mal pomagal. Psihiatrinja mi je kar pomagala, ker je bila edina takrat, ki sem ji lahko čisto vse povedala. Predpisala mi je antidepresive. Ampak dokler okolja ne zamenjaš, ti ne more nič zares pomagat. Videla sem tudi po tistemu, ko sem bila en teden na Poljlu zaradi poskusa samomora. Ko so me pol dali na odprti oddelek. Kak sem se spočila pol v tistih parih dnevih psihično, ko se nisem videla z Anito, tako da mi je tudi to dalo malo misliti. Ampak po tistem še nisem odšla od nje, sem še kar vztrajala ker pol je spet bila en cajt cela sladka do mene.

Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?

Ne vem, ker si takrat nisem mogla predstavljati, da bi šla stran, čeprav je tako grdo delala z mano. Bolj kot je take delala, bolj mi je bilo do nje, čeprav ne morm tega razumet. Mogoče bi

rabila res ful podporo staršev in da bi mi sami rekli naj pridem nazaj domov, ker men je bilo nerodno. Ker slišali smo se mogoče 2x na mesec, videli pa še manj.

Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?

V bistvu sva še skupaj živele ko je spoznala spet eno in začela hodit k njej, men je pa lagala da hodi na neke tečaje. Itak sem zvedela, da me spet vara. In se mi je kar naenkrat začela tolk gabit, da je niti videti več nisem mogla. Pol sem si pa tud jaz z eno začela mal pisat in sem spoznala, da tako slaba tudi nisem, da me nobeden ne bi mogel imet rad, me spoštovat in z mano ravnat kot s človekom, ne kot z nekom, ki ga imaš samo za izkoriščat, se izživljat nad njim na tak ali drugačen način in ga potem še zmanipulirat, da misli, da je za vse sam kriv. Tako da sem se pol kar naenkrat odločila pa sem vprašala moje, če lahko pridem nazaj in to je to. In je blo tako kot da bi se mi ena velika skala odvalila. Jaz sem imela že pred njo probleme v sebi, ker sem vseskozi mislila, da me nobeden ne bo nikoli hotel pa ful mi je bilo težko priznat sama sebi, da so mi punce všeč. Pol pa še doma niso dobro sprejeli.

Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?

Pač to da sem jo imela tako grozno rada čeprav mi je vse to delala, sploh ne vem kako sem jo lahko imela. Mogoče, če bi spoznala kakšno drugo, ki mi bi pokazala, da si zaslužim kaj boljšega ampak itak nisem imela možnosti, ker sem imela prepoved se menit s kakimi lezbami. Mogoče, če ne bi imela že od prej malo problemov z depresijo pa če mi ne bi že doma vcepili v glavo, da sem čudna pa da kdo me bo maral, itd., ne bi pršlo do tega, ker bi že prvič ko bi me prevarala, me prisilila v seks ali me ignorirala šla od nje. Tako sem pa itak mislila, da boljšega tako ali tako ne bom dobila oziroma, da si ne zaslužim. Nesamozavest, strah pred tem, da bom ostala sama in še vse stvari, ki mi jih je ona vcepila v glavo so bili glavni razlogi, zaradi katerih je nisem pustila. Ker sem mislila, da nobenega več nimam na tem svetu in zato sem se tudi v tistem trenutku hotela kar ubiti. Tako, da takrat je bila za mene cel svet in ko se je začelo to dogajat, se mi je vse začelo podirat, sploh nisem več smisla videla ker sem mislila, da itak nobenega več nimam.

Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?

Prvič sem hotela it že po parih mesecih, čeprav sem se zavedala, da mi skoraj sigurno ne bo ratalo. Sigurno kake dve leti ampak nikoli ne tako, da bi se zares odločila. Sam mene pa ona ni hotela pustiti, jaz sem jo ful prosila da naj mi pove in da naj mi da vedeti ali je kaj upanja ali ni. Samo ona me je čisto vedno nekako uspela prepričati, da je pa da se bo popravila, tam me je nekje mela za rezervo. Sama sem nekako ugotovila, da rabim nekaj spremeniti, ker se sploh nisem več smejala, vsi so mi šli na živce, skoz mi je šlo na jok... Samo sem mogla sama priti do tega, ker ko so mi drugi govorili, jih nisem poslušala. Samozavestna pa res nisem bila niti malo, da bi bila sposobna narediti tak korak. Psihiatrinja mi je dala nalogo da ji naštejem 5 svojih pozitivnih lastnosti in se niti ene nisem mogla spomniti. Odhod sem imela dolgo v mislih, samo si nisem mogla predstavljati, kako bi živela naprej.

Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

Ko sem šla stran, je bilo res tako kot da sem se na novo rodila in sem pol začela počasi spoznavat neke nove ljudi pa so mi ful pomagal. Pol sem tudi nehala tablete jemati in glih tako, kot da sem se iz nekega transa zbudila. Pol sem šele videla kar naenkrat kako je bilo res grozno vse skupaj pa kako je ona mene potlačila, da sem samo životarila in trpela 3 leta, bila skoz brez denarja, pustila faks. In pol sem tudi kar naenkrat videla kakšna v bistvu sploh je ona in nisem sploh mogla verjeti kako me je lahko vizualno sploh privlačila. Tako da v bistvu ne znam razložiti, kot da bi bila tri leta pod vplivom nekih drog.

INTERVJU S SOGOVORNICO E

Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli.

Fizično nasilje, klofute, hotel me je potistini iz drvečega avta, porinil me je v grmovje, brce. Psihično nasilje, čustveno izsiljevanje v bistvu, izsiljevanje, da bo naredil samomor, dati mi je hotel občutek krivde, če bom odšla, obnašal se je kot otrok. Če se nisem strinjala, da se denar porabi za tisto kar je on hotel, bolj zabave, je bil potem užaljen in jezen na mene tako, da sem se potem od začetka strinjala, kasneje pa sem se uprla, saj zaradi tega včasih tudi po dva tedna nisem imela denarja za hrano.

Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?

V začetku sm pri fizičnem nasilju vračala udarec za udarec, s časoma pa se nisem več branila, ker sem vedela, da sem nedolžna in sem stoično prenašala in se čustveno odmaknila, upala

sem da se bo začel zavedati, da sem nedolžna in prenehal z nasiljem. Na čustveno izsiljevanje se tako nimaš kako odzivati, razen da nisem odšla, ker mi je vzbudil občutek krivde, zato sem odlašala z odhodom.

Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?

Za nasilje nisem nikomur povedala zato pomoči tudi nisem iskala. Zaradi ponosa in sramu v glavnem. Ni me bilo sram, da sem žrtev nasilja, ampak kako naj rečem, da sem dopustila da se mi to dogaja. Sram me je bilo, da sem bila tako švoh, da sm dopustila, da se mi to dogaja.

Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?

Jaz sem sicer vedela, da ko bom odšla me bodo doma sprejel z odprtimi rokami, so me že pri prejšnjem odhodu. Na voljo sem imela skoraj vse, kar sem potrebovala, imela sem samo sram, da se mi to dogaja. Mora v tebi dozoreti misel, da se mora to končati in da grem in se ne vrnem več. Mogoče, če bi živeli v družbi, ki ne stigmatizira žrtev nasilja, bi se za odhod odločila prej, saj me je zadrževal predvsem ta sram.

Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?

Spoznanje, da če se ne bom rešla bom potonila z njim, da tako več ne gre, ali grem ali pa je mojega življenja konec. Najbolj mi je pomagalo prijateljstvo s fantom in obet boljše prihodnosti, da še ni vse izgubljeno, da lahko požrem sram in začnem na novo živeti.

Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?

Prej se ne bi mogla odločiti, po mojem je to, da mora odločitev dozoreti, dokler se sam pri sebi ne odločiš, da je pa sedaj dovolj, greš vedno nazaj. Da sem ostala, je bil razlog, da nisem videla drugega v življenju. Nisem bila pripravljena živeti s krivdo, da bi se kdo ubil zaradi mene. Od začetka pa upanje, da bo boljše.

Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?

Jaz mislim, da kar kašno leto. Začne se s prebliski, ko so slabi dnevi, da bom pa šla. Ob vsakem novem slabem dnevu bolj razmisliš na kak način bom odšla. Kako bom spakirala,

kam bom šla. Razmišljalš o življenju po tem. Dokler ne moreš o tem razmišljati, ne moreš naprej. To, da sem se vrnila domov k staršem, je zame pomenilo korak nazaj. Čeprav je bil v bistvu korak naprej.

Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

Pomagala mi je že sama prekinitev odnosa, da sem lahko bolj trezno razmišljala, v oporo mi je bil fant. Ko sem povedala doma, sem vedela, da ne bom šla več nazaj. Pomagalo mi je to, da sem spet videla pihodnost, da lahko imam vse tisto, kar sem želela. Da lahko imam družino, otroke, vse kar si prej nisem predstavljala. Sedaj je to dokončan del mojega življenja, o tem niti več ne razmišljam. Posledic nekaj jakih ni, razen tega, da se ga bojim, strah da bi škodoval meni in moji družini. To je končano poglavje.

INTERVJU S SOGOVORNICO F

Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli.

Fizično in psihično je bilo dejansko potem. Še bolj psihično. Ne vem, enkrat je kar začel nekaj ne vem kaj sitnarit, ne vem kaj sem imela takrat izpite ali kaj, pa sem rekla da bom šla s sošolko k enemu sošolcu se učit ali nekaj, saj se ne spomnem točno kaj je bilo, pa da bomo potem šli na izpit ali nekaj takšnega. V glavnem nekaj je znorel, zdej se ne spomnem točno v tej situaciji kaj je bilo, v glavnem ni me spustil ven iz stanovanja in potem sem jaz tekala v krogih, ker me je lovil z enim tistim malim nožcem, v glavnem ni mi hotel dati ključev. In pol sem nekako le prišla do tistih ključev, da sem ven stekla iz stanovanja in je me pol dohitel in me je pohodil, jaz pa sem bila samo v zoknih, razumeš. Brez copatov, brez obuval. In mi je stopil direktno na palec, da sem imela pol plavega in sem šepala. In pol sem mogla it nazaj v stanovanje, ker mi ni uspelo zbežat. Enkrat na kresovanju je bil pa tudi kar nekaj ljubosumen, ker je hotel njegov prijatelj plesat z mano in on se je s tem strinjal, pol je pa kar znorel in me je napadel, potegnil torbico iz roke, men je torbica ostala v rokah, njemu pa trak in sem potem padla. Potem me je pa še za vrat zagrabil in spet s tistim nožcem norel, pol me je tudi v palec na roki ugriznil, ker sem mu hotla jaz nož spukniti iz roke, ker je kao, da si bo on sam seb nekaj naredu. Potem se pa sploh ne spomnem ali sem šla z njim ali kaj. Ne vem.

Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?

Rekla sem mu, da kar naj stisne, če misli. Drugače sem se pa, mislim, takrat sem pač hotela it ven, sam kaj pa hočeš narediti, če je bil tako aroganten pa močan, saj ne moreš. Povedala pa sem svoje, nisem se ustavljala. Enkrat me je pa tudi, ko sem mu že dala konec, je pol grozil, da se bo ubil in pol tista sporočila dobivam in se nisem nič odzivala na njih, tudi policiji sem povedala da bi mu omejil do mene dostop, sam so rabili dokaze in nekako niso mogli kaj narediti. In potem slučajno tisti dan, ko mi je on napisal, da bo samomor naredil je bilo glih tako, da smo se mi peljali od policije in je bil tam v (...) na avtobusni, je stal s svojim avtom, s tistim golfom rdečim, pa še njegova tastaradva sta bila in on se je hotel kao pod cug vržt. In pol je moj oče tam šel, ja seveda, saj smo skupaj z mamico bili in se ustavili, da bi ga pomiril. Pol je pa kar mojega očeta hotel tepst in ga je spravil na tla, on je pa z nožcem ga hotel kar pičt, ko oče je bil pa na njem. In pol ga je njegov oče pomiril, mi smo se pa odpeljali. Pol je bilo pa tudi sodišče zaradi tega, to se je vleklo kar leta in na koncu, dvakrat so različno zgodbo povedal, mislim on je povedu in je vzel kao advokata in so izgubili, ker bi mogli priti pa jih ni bilo, samo mi smo bili. Mislim, on je dvakrat drugačno zgodbo povedu in je izgubil. In pol je bilo vse konec.

Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?

Staršem sem povedala kaj se dogaja in pa potem na policiji tudi, ker sem imela probleme. Enkrat me je pod prisilo ustavil, ko sem iz vlaka prišla, ko sem še v (...) hodila v šolo pa me ni spustil, je rekel da morem it z njim. Sem segla po telefon pa mi je telefon vzel iz rok, da grem v njegovo stanovanje, da bom prebrala nekaj. Pol me je peljal v stanovanje kjer sem mogla prebrat tisto pismo njegovo, poslovilno al ne vem kaj in pol me je odpeljal domov. Strah me je bilo, ker me ni spustil, kar zagrabil me je. Tam sem kričala in tam je bila ena ženska tudi, sam je bila z otroki in mi ni mogla nič pomagat. Drugače me pozna na videz, samo je bila z otroki in je rekla: jaz ti nisem mogla pomagat. Veš, še mene je bilo strah, njo pa verjetno glih tako. In potem me je odpelal v njegovo stanovanje.

Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?

Nekako, da bi se pogovorila z nekom, da bi mi bilo lažje, če bi katera imela podobne izkušnje pa da pove. Da te nekdo potolaži z besedami. Nekaj so me starši, pa kolegice. Takrat še ni bilo nekih SOS telefonov pa varnih hiš, tako da na njih se nisem mogla obrniti.

Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?

To me je že takoj zmotilo, da je bil tako napadalen pa tako ljubosumen. Brezveze. Tole pa sem rekla, da tepel me ne bo, ker je blo nasilje že v družini, ati je mamico, tako da sem rekla da mene nobeden ne bo. Če bi zdaj kdo roko na mene položil, prisežem da bi ga nabutala, nekaj bi že pograbila da bi ga, res. To sem pa rekla, da nobeden me ne bo. Tega v življenju jaz ne bom več prenašala, sigurno da ne. Saj na začetku ni bilo nič, potem pa kar na enkrat.

Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?

Če bi se že prej to zgodilo, bi šla prej. Sem pa kmalu odšla, ti dogodki so se zgodili zaporedoma. Takrat ko sem zbežala, sem šla naslednji dan v šolo in potem nisem več šla nazaj. Sam potem sem nekako mogla pridet do stvari, pa mi ni pustil in potem sem šla na policijo. Oni so potem bili v kontaktu z njim, da sem lahko šla po svoje stvari. Me je pa tudi s telefonskimi klici nadlegoval, tako da sem potem tudi to prijavila. Ker sem si potem zapisovala koliko klicev je bilo, ker je rekel da moram imeti zapisano koliko jih je, da jih more biti več kot deset. K njemu sem pa šla da bi se odmaknila od doma, ker je bilo tudi doma nasilja. Sej dobro, malo sva bila zaljubljena, ampak vseeno, tudi mlada sem bila in to, misliš da zdej bom pa šel in bo boljše... Z delom policije nisem bila najbolj zadovoljna, saj veš kako oni pomagajo, dokler nisi čist plav ali dokler te ni skoraj ubil, šele pol oni posredujejo.

Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?

Takrat se je to kar vse na hitro zgodilo in sem rekla gotovo, jaz tega ne bom prenašala in sem šla. Drugače pa njega niti ni veliko bilo, on je delal v kamnolomu in ga ni bilo veliko doma. Sej na koncu kaj sem še vse izvedela, ko je on bil ljubosumen zardi mene, on je bil pa z ne vem koliko ženskami še takrat ko sva bila skupaj, tudi s tistimi plačanimi.

Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

Samo nasilje mi je preprečevalo, da bi se vrnila, ker sem rekla, da mene nobeden ne bo. Drugače pa še na sodišče je to prišlo in šele tisto je bilo potem mora. Ker vsake toliko časa dobiš da sedaj pa imamo razgovor na sodišču. Ker je moj ati njega udaril, sam itak da se je

branil, če ga je hotel z nožem zašthati. On mu je sam hotel pomagat, da ne bi res šel pod vlak. Sam kaj bo šel pod vlak, daj nehaj, samo zato da je mene moril pa pritiskal na mene. Edino enkrat, ko sva bila doma je razbil steklo na vratih, da se je mal porezal. To samo bluzijo nekaj, samo da bi te dobili nazaj. Saj moja mami je tudi večkrat šla, pa jo je zmeram prepričal, da pride nazaj. Je pa tako, da če imaš majhnega otroka in še nikamor nimaš za it... Mamico so tudi na centru za socialno delo prepričevali, da naj ne gre od atika. Po eni strani bi bilo boljše, da bi šla od njega po drugi strani je bila pa tudi mami kriva, ker ga je skos pikala. Namesto da bi nehala, ga je še naprej pikala on je pa potem znorel. Pa ati je tudi pil takrat. Mene sicer ni nikoli udaril.

9.4 ANALIZA

Prosim, opišite vrste nasilja, ki ste ga preživeli.

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Ko je malce popil poguma, s tem mislim alkohol, se me je lotil. Pogosto, 2-3x letno, enkrat sem ostala brez polovice las. B-In sicer udarci, brcanje, metanje ob zid. C-me je spotaknil, da sem zletela čez hodnik, potisnil v klubsko mizico, da sem imela kolena čisto plava, drugič me je potisnil ob steno. E-Klofute, hotel me je potistini iz drvečega avta, porinil me je v grmovje, brce . F-Stekla iz stanovanja in me je pol dohitel in me je pohodil, jaz pa sem bila samo v zoknih, razumeš. In mi je stopil direktno na palec, da sem imela pol plavega in sem šepala. Me je napadel, potegnil torbico iz roke, men je torbica ostala v rokah, njemu pa trak in sem potem padla. Potem me je pa še za vrat zagrabil in spet s tistim nožcem norel, pol me je tudi v palec na roki ugriznil.	Se me je lotil Puljenje las Udarci Brce Metanje ob zid Spotikanje Potiski ob različne predmete Klofute Potisniti iz avtomobila Pohoditi Šepanje Padanje Ugrizniti	Fizično nasilje
A-Ne znaš nič skuhati, ne znaš se obleči, umiti zob, pospravljati. B- Zasmehovanje, dajanje v nič, zmerjanje... C-Začelo se je z gledanjem za drugimi ženskami	Dajanje v nič Zasmehovanje Zmerjanje Kritiziranje	Psihično nasilje

in komentarji na njihov videz v primerjavi z mojim v smislu, poglej kako lepo je zrihtana, ti pa v trenirki. Potem se je začelo kritiziranje vsega kar sem in kar delam. Kako sem prepirljiva in vedno iščem štrajt za vsako nepomembno malenkost, da ne znam biti tiho, da sem neumna, le kako ne bom, če imam samo osnovno šolo. Nič kar sem naredila ni bilo dobro, tudi skuhati nisem znala, njegova mama naredi bolje, je bil odgovor na vsako jed, ki sem jo pripravila, ne glede na to, koliko truda sem vložila v to. Pospravljen ni bilo nikoli dobro. Ko ga želela zapustiti, mi je vedno grozil, da mi bo vzel otroka, da je ne bom nikoli več videla, ker bo na sodišču povedal kako slaba mama sem, da sem samomorilna, da ne skrbim dobro za hčer in da sem psihično bolna in jem tablete za živce. D- Ko sem hotela oditi, je rekla, da bi se najrajš fentala. Velikokrat me je ignorirala. Nikol me ni nič tolažila, ko mi je bilo hudo, enkrat sem imela nek napad panike in sem težko dihala pa me tudi pogledla ni. Ko sem bila res v tisti hudi depri, ni niti enkrat vprašala kako sem. Večkrat je prišla v posteljo pa se obrnila stran, pokrila s koutrom in poklicala kero, medtem ko sm jaz zraven ležala. Tudi ko nisva več bili skupaj mi je grozila, da mi bo vzela psa, ki mi res veliko pomeni, in ga je hotla vzeti ampak nisem pustila, mi je pa lani spet pisala da je očitno ne poznam dosti dobro in da mi ga bo vzela. E-Čustveno izsiljevanje v bistvu, izsiljevanje da bo naredil samomor, dati mi je hotel občutek krivde, če bom odšla, obnašal se je kot otrok. F-Grozil, da se bo ubil in pol tista sporočila	Grožnje Ignoriranje Čustveno izsiljevanje Vzbujanje občutkov krivde Nadlegovanje preko telefona	
---	--	--

dobivam in se nisem nič odzivala na njih. Me je pa tudi s telefonskimi klici nadlegoval.		
E-Tudi v seks me je parkrat prisilila.	Prisila v spolnost	Spolno nasilje
C-Psihično sem bila pod stresom tudi kadar smo bili na tesnem z denarjem, saj me je v takšni situaciji vedno silil, da sem hodila domov fehtat denar za hrano in položnice, v primeru da tega nisem želela, mi je grozil, da za sebe in hčerko bo že kupil hrano, jaz pa naj bom lačna ali žrem papir. Ne samo za hrano in položnice, tudi za ostale stvari, ki jih je želel imeti in si jih ni mogel več kupiti, ker je denar že porabil za ostale stvari, večinoma za svoje potrebe, me je silil, da sem hodila prosit k staršem in starim staršem. Če so položnice plačane in hladilnik pol ga sploh ni več zanimalo, saj je vedel, da mene in hčerke moji starši ne bodo pustili lačne, brez pleničk in ostalih nujno potrebnih stvari. Če sem prosila za denar, mi ga seveda ni dal oziroma rekel, da naj grem k staršem. Sama nisem imela nobenega prihodka, razen otroških dodatkov za otroka, ki sem jih seveda porabila zanj, za katere pa je kasneje oddal vlogo na svoje ime, tako da potem še tega denarja nisem dobila. Če pa mi je že dal denar, je bilo to takrat, ko se njemu ni dalo v trgovino, hotel pa je imeti pivo ali cigarete. D-Pol me je pa začela počasi prepričevati, da naj pustim faks pa pridem k njej živeti, zdaj vem, da je bilo to predvsem zato, ker ni imela denarja, da bi plačevala stanovanje. Tudi za vse stroške sem bila sama, ni se sekirala če bodo položnice plačane, če bo kaj za jesti. Vedno je k hiši privlekla kakšno žival, za katero sem potem skrbela jaz, ker so se mi smilile. V glavnem vse	Prisila v prosenje za denar Grožnje z lakoto Odrekanje denarja Izkoriščanje Uveljava volje glede porabe denarja	Ekonomsko nasilje

je bilo na meni, vsa odgovorost za vse. E-Če se nisem strinjala, da se denar porabi za tisto kar je on hotel, bolj zabave, je bil potem užaljen in jezen na mene tako da sem se potem od začetka strinjala, kasneje pa sem se uprla, saj zaradi tega včasih tudi po dva tedna nisem imela denarja za hrano.		
C-Ker sem z otrokom večkrat odšla k staršem, je začel otroški stolček voziti s sabo v avtu, da nisva mogli nikamor it, ker mama ni imela otroškega stolčka za avto. Poskušala oditi iz stanovanja, a me je zaklenil. D-Pa skoz mi je prepovedovala se pogovarjat z določenimi osebami, na primer nekaterimi prijateljicami. Jezna je bila, če sem šla kam sama pa tudi če samo pred blok na čik. Pa tudi, ko sem spoznala eno drugo, ko sva bili že pol leta narazen ji je takoj pisala na fb, da naj me pusti na miru pa da jaz njo še vedno ljubim. F-Ni me spustil ven iz stanovanja. Enkrat me je pod prisilo ustavil, ko sem iz vlaka prišla, ko sem še v (...) hodila v šolo pa me ni spustil, je rekel da morem it z njim. Sem segla po telefon pa mi je telefon vzel iz rok, da grem v njegovo stanovanje, da bom prebrala nekaj. Strah me je bilo, ker me ni spustil, kar zagrabil me je.	Onemogočanje odhoda iz stanovanja Prepoved druženja z drugimi Prisila za odhod na mesto, kamor ženska ne želi	Omejevanje osebne svobode

Kako ste se mu poskušali ubraniti/ste se mu ubranili?

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Poskušala v vsem ugodit, potem sem	Ustreči nasilnežu	Strategija preživetja

ugotovila, da ne glede kaj delam-pridem domov, ko lahko... B-Braniti se pred njim nisem mogla, saj sem bila sama prepričana, da me samo kaznuje, da sem si zaslužila, ker nisem bila dovolj dobra. Tako da sem se enostavno stisnila v kot, zvila v klobčič, se zakrila z rokami... Ob poskusu pobega, ko sem se izmuznila med nogami in se zaklenila v kopalnico, so padla vrata in nato sem pokasirala samo še hujše udarce. C-Da sem se trudila boljše skrbeti za svoj zunanji videz, boljše kuhati, imeti vedno pospravljeno, vednar nič ni bilo nikoli dovolj dobro. Kasneje sem mu odgovarjala nazaj ali se preprosto umaknila v drug prostor, včasih sem odšla za več ur k staršem. da sem grozila s policijo. Sem ga udarila. Najprej sem si hotela pomagati sama in sem za nekaj dni odšla z otrokom k staršem, da bi videl kako hudo mu je brez naju in se bo potem mogoče spremenil. D-Parkrat sva se skregale glede tega, ko sem se postavila zase. E-Vračala udarec za udarec, s časoma pa se nisem več branila, ker sem vedela, da sem nedolžna in sem stoično prenašala in se čustveno odmaknila, upala sem, da se bo začel zavedati, da sem nedolžna in prenehal z nasiljem. Na čustveno izsiljevanje se tako nimaš kako odzivati, razen da nisem odšla, ker mi je vzbudil občutek krivde, zato sem odlašala z odhodom. F-Rekla sem mu, da kar naj stisne, če misli. Tekala v krogih. Sem ven stekla iz stanovanja. Tam sem kričala.	Obramba pred fizičnimi poškodbami Umik Postaviti se zase Grožnje s policijo Pozicija za pogajanje Vračanje udarcev Prenašanje nasilja in upanje na prenehanje Vpitje na pomoč	
--	---	--

Kam ste se obrnili po pomoč in kakšno pomoč so vam (po)nudili?

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Po pomoč sem se obrnila k zdravnici. K policiji-večkrat. SOS telefon. CSD B-Pomoč sem dobila šele v bolnišnici. Sledila je prijava na CSD iz njene strani, ker sem imela možnost odhoda k sorodnikom, so me v spremstvu policije in socialne delavke pospremili domov po najnujnejše stvari po 3h mesecih, ko sem prišla iz bolnišnice. Sledila je prijava na policiji, ovadba, kasneje sodišče, denarna kazen in prepoved približevanja. C-Ko sem naslednjič odšla, sem o svoji situaciji bolj podrobno povedala staršem, starim staršem. Šla sem na center za socialno delo, obrnila sem se še na prijateljico. Spremljala me je na policijo. D-Večkrat sem se z njeno mamo pa sestrčno menla. Odločila, da grem k zdravniku. Psihiatrinja mi je kar pomagala. E-Za nasilje nisem nikomur povedala zato pomoči tudi nisem iskala.	Starši Prijatelji Znanci Partnerjevi sorodniki Nihče CSD Policija SOS telefon Zdravniška pomoč	Neformalni viri pomoči Formalni viri pomoči

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Katere telefonistka me je prvič napotila k zdravniku z besedami-pojdite zapisat, vsak moški pravi, da je samo enkrat udaril ženo, saj ni nujno, da se ločite. pa je bilo prvo vprašanje delavke, ki je to vedela, če bi midva še ostala skupaj. B-Tako je ta zadnji napad slišala domov in sama prišla po mene ter me odpeljala po zdravniško	Tolažba Nasveti Informacije Kaznovanje nasilneža Zdravstvena oskrba Prepoved približevanja	Nematerialna pomoč Materialna pomoč

pomoč. Sledila je prijava na CSD iz njene strani, ker sem imela možnost odhoda k sorodnikom, so me v spremstvu policije in socialne delavke pospremili domov po najnujnejše stvari po 3h mesecih, ko sem prišla iz bolnišnice. Sledila je prijava na policiji, ovadba, kasneje sodišče, denarna kazen in prepoved približevanja. Strokovno psihiatrično pomoč. C- Mama me je poslušala, me tolažila, poskušala se je vživeti v mojo situacijo in mi svetovati. Pomagala mi je tudi finančno z nakupom potrebnih stvari in polnim hladilnikom. Mama je tudi tista, ki je prišla po naju, ko je bil on na šihitu in nama pomagala spakirati najnujnejše. Socialna delavka poslušala kar sem imela povedati, povedala mi je o možnosti odhoda v varno hišo oziroma materinski dom, kar pa sem odklonila, saj nisem želela biti med ostalimi žrtvami nasilja, saj se mi kljub vsemu moja situacija ni zdela tako zelo grozna. Od socialne delavke sem dobila tudi nekaj literature o nasilju in organizacijah, na katere se lahko obrnem. Predlagala je, da se s takratnim partnerjem skupaj oglasiva na pogovor, da se sliši tudi njegova plat zgodbe. Obrnila sem se še na prijateljico, ki mi je svetovala, da naj se obrnem na policijo in podam prijavo, da bo vse skupaj bolj uradno, da naj snemam njegove grožnje po telefonu in si shranim prejeta sporočila, ki jih bom potem lahko uporabila proti njemu. Spremljala me je na policijo, kjer so me obravnavali popolnoma neresno. Policist reče, da ka naj zdej on naredi, a naj ga prime za ušesa in ga okrega. D-Mama mal skregala. K zdravniku pa da mi da	Finančna pomoč Varen prostor Nekorektna obravnava s strani policije	
---	--	--

napotnco za psihiatra. Je bla edina takrat ki sem ji lahko čisto vse povedala. F-Staršem sem povedala kaj se dogaja in pa potem na policiji tudi, ker sem imela probleme. Tam sem kričala in tam je bila ena ženska tudi, sam je bila z otroki in mi ni mogla nč pomagat.		
---	--	--

Kaj bi ŠE potrebovali kot pomoč in podporo, da bi se prej odločili za prekinitev nasilnega odnosa?

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Najbolj bi me prej prepričalo, da otroka ne smeta živeti v nasilju. B-Nihče pa ni ukrepal prej. Z razumevanjem, da obstaja tudi življenje brez nasilja, bi kasneje v partnerskem odnosu lahko izognila temu. C-Potrebovala bi večjo podporo s strani socialne delavke, da bi mi svetovala še kaj več kot samo odhod v varno hišo in posredovala seznama organizacij, kjer lahko dobim pomoč. Nekako sem pričakovala, da mi bodo na centru najbolj znali svetovati. Lastni dohodek, vsaj socialno pomoč, ki pa je tudi ko sem bila še z bivšim, nisem dobila, čeprav sem zaprosila zanjo, ko pa je on zaprosil, jo je pa dobil. Več informacij o tem, da mi otroka ne more kar tako vzeti in mi prprečiti stikov z njo, česar sem se najbolj bala. V primeru ko sem se obrnila na policijo sem pričakovala konkretnjše ukrepe, niti slučajno pa ne posmehovanja. D-Mogoče bi rabila res ful podporo staršev in da bi mi sami rekli naj pridem nazaj domov, ker meni je blo nerodno. Ker slišali smo se mogoče 2x na mesec, videli pa še manj. F-Nekako, da bi se pogovorila z nekom da bi mi	Da bo okolica opazila Osveščanje in obsojanje nasilja s strani domačih Pomanjkanje osebne obravnave s strani SD Konkretno ukrepanje s strani policije in resna obravnava nasilja Pomanjkanje informacij o postopkih dodelitve skrbništva nad otroki in obsegu starševskih pravic Razočaranje nad sistemom dodelitve socialne pomoči Več stikov s primarno družino Pogovor z nekom z	Samoiniciativa pristojnih služb Boljše osveščanje Senzibilnost Pravna pomoč Pogostejši stiki Pogovor

bilo lažje, če bi katera imela podobne izkušnje pa da pove. Da te nekdo potolaži z besedami.	izkušnjo Tolažba	
--	---------------------	--

Kaj je bilo v vašem življenju tisto, kar vas je spodbudilo k odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa in kaj vam je najbolj pomagalo, da ste nasilni odnos prekinili?

IZJAVA	KATEGORIJE
A-Pomagala mi je delavka na SOS telefonu, in tastovo pretepanje žene v pričo mojih majhnih otrok, ko sem bila v službi, otroci pa pri njih na počitnicah skupaj z možem. Je pa tako, da sem ločena 17 let in da sem se odločila za ta korak, ker sem imela dohodke dovolj velike, da sem si upala in ker sem našla hišo za najem, kjer bi mi sosed pomagal v primeru ponovnega nasilja moža. B-Misim, da sem za prekinitev dogajanja lahko hvaležna samo svoji zdravnici. Kajti če ona tisti dan ne bi prišla zvonit na vrata in vstrajala pri svojem, bi najverjetneje čez noč notranje izkravela in bi me zjutraj našli mrtvo. C-K odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa me je najbolj spodbudilo to, da sem spoznala da me nima rad in da sem vredna več. Ker če bi me imel rad, bi že nekako potrpela, kadar bi prišlo do kakšnega njegovega izbruha. Pa seveda to, kako je njegovo obnašanje in nasilje ter najino kreganje vplivalo na hčerko. Želja po življenju v miru, to me je gnalo naprej. Ker to, da si vseskozi pod pritiskom, stresom ne pelje nikamor, samo životariš, od življenja nimaš ničesar. Podpora s strani mame, mi je ogromno pomenila, ker ona me je hrabrila, da sem ostala močna in da mi je uspelo oditi.	Zavedanje o lastni vrednosti Obet boljše prihodnosti Podpora bližnjih Pomoč strokovnih služb Samoiniciativa Razumevanje in podpora okolice

D-V bistvu sva še skupaj živele, ko je spoznala spet eno in začela hoditi k njej, meni je pa lagala da hodi na neke tečaje. Itak sem zvedela, da me spet vara. In se mi je kar naenkrat začela toliko gabit, da je niti videti več nisem mogla. Pol sem si pa tudi jaz z eno začela malo pisat in sem spoznala, da tako slaba tudi nisem, da me nobeden ne bi mogel imet rad, me spoštovat in z mano ravnat kot s človekom, ne kot z nekom, ki ga imaš samo za izkoriščat, se izživiljat nad njim na tak ali drugačen način in ga potem še zmanipulirat, da misli, da je za vse sam kriv. Tako da sem se pol kar naenkrat odločila pa sem vprašala moje če lahko pridem nazaj in to je to. In je bilo tako kot da bi se mi ena velika skala odvalila. Jaz sem imela že pred njo probleme v sebi, ker sem vseskozi mislila, da me nobeden ne bo nikoli hotel pa ful mi je blo težko priznat sama sebi, da so mi punce všeč. Pol pa še doma niso dobro sprejeli. E-Spoznanje, da če se ne bom rešila bom potonila z njim, da tako več ne gre, ali grem ali pa je mojega življenja konec. Najbolj mi je pomagalo prijateljstvo s fantom in obet boljše prihodnosti, da še ni vse izgubljeno, da lahko požrem sram in začnem na novo živeti. F-To me je že takoj zmotilo, da je bil tako napadalen pa tako ljubosumen. Tole pa sm rekla da tepel me ne bo, ker je blo nasilje že v družini, ati je mamico, tako da sem rekla da mene nobeden ne bo.	
--	--

Kaj bi bilo potrebno, da bi se za prekinitev nasilnega odnosa odločili prej in kaj menite, da vas je zadrževalo v nasilnem odnosu/vplivalo na vas, da ste ostali?

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Najbolj me je zadrževalo mnenje moje mame, da mora ženska vse potrditi in cerkvena poroka, s tega vidika sva še vedno poročena B-Sama sem imela »oprane možgane«. Mislila sem da je to dogajanje normalno ter pravilno, da drugega ni. Kajti oče je zlorabljal mene, se spomnim, da sem konstantno iz dneva v dan, gledala kako tako in podobno nasilje izvajal tudi nad mamom. Zato sem odrasla ob misli, da je vse to ok. Nihče, niti ko so me spraševali kaj se dogaja, pa mi ni pojasnil, da se to ne sme in da to ni prav. C-Mogla bi verjeti, da mi bližnji želijo samo dobro, ko so mi govorili, da v najinem odnosu nekaj ne štima, da se ne bi smel tako obnašati do mene. Jaz seveda nisem poslušala in sem ga sama pri sebi opravičevala, da je to samo trenutno, da je pod stresom, da me ima rad, da bo minilo. To je bilo v času prvega odhoda. Prej bi se za odhod odločila, če bi bila sama, tako pa si ga zaradi groženj, da mi bo vzel hčerko, nisem upala zapustiti. Na začetku pa sem ostajala zato, ker sem resnično verjela, da me ima rad. Kar je tudi pokazal, samo ko so bili takšni trenutki redki. D-Pač to da sem jo imela tako grozno rada čeprav mi je vse to delala, sploh ne vem kako sem jo lahko imela. Mogoče, če bi spoznala kakšno drugo, ki mi bi pokazala da si zaslužim kaj boljšega ampak itak nisem imela možnosti, ker sem imela prepoved se meniti s kakimi lezbami. Mogoče če ne bi imela že od prej malo problemov z depresijo pa če mi ne bi že doma vcepili v glavo da sem čudna pa da kdo me bo	Dozorevanje odločitve za odhod Osveščanje, pomoč pri prepoznavanju nasilja Opravičevanje nasilja Opolnomočenje Možnost odhoda Upanje na ureditev odnosa Vzbujanje krivde NE videti boljše prihodnosti Pritisk družbe Nekorektnost pristojnih služb Ljubezen Duševne stiske Občutki manjvrednosti	Dejavniki zgodnejše prekinitev Zadrževalni dejavniki

maral, itd. Tako sem pa itak mislila, da boljšega tako ali tako ne bom dobila oziroma da si ne zaslužim. Nesamozavest, strah pred tem da bom ostala sama, in še vse stvari, ki mi jih je ona vcepila v glavo so bili glavni razlogi, zaradi katerih je nisem pustila. Tako, da takrat je bila za mene cel svet in ko se je začelo to dogajati, se mi je vse začelo podirati, sploh nisem več smisla videla ker sem mislila, da itak nobenega več nimam. E-Prej se ne bi mogla odločit, po mojem je to, da mora odločitev dozoreti, dokler se sam pri sebi ne odločiš, da je pa zdaj dovolj, greš vedno nazaj. Da sem ostala je bil razlog da nisem videla drugega v življenju. Nisem bila pripravljena živeti s krivdo, da bi se kdo ubil zaradi mene. Od začetka pa upanje, da bo boljše. F-Če bi se že prej to zgodilo, bi šla prej. Sem pa kmalu odšla, ti dogodki so se zgodili zaporedoma. Takrat ko sem zbežala, sem šla naslednji dan v šolo in potem nisem več šla nazaj.		
--	--	--

Kako dolgo je v vas zorela misel o odhodu oziroma prekinitvi nasilnega odnosa?

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Deset let sem se odločala, a mi ni žal, mislim, da sem se odločila prepozno. B-Sama nikoli niti pomislila nisem na odhod. C-Na to da bi odšla, sem prvič pomislila ko se je začelo fizično nasilje. Takrat sem sicer o odhodu razmišljala bolj v smislu, da se on zamisli nad sabo, ker sem odšla od njega, ker sem ga imela rada in sem upala na spremembo na boljše. Resnično pa sem začela o tem razmišljati po tem	Nikoli pomislila na odhod Prvič po parih mesecih, približno 2 leti Pogosto razmišljanje 10 let, prepozno Približno 1 leto Ne predstavljati si	Nikoli Časovno Vpliv medenih tednov

ko sem se vrnila nazaj in je bilo spet vse po starem. D-Prvič sem hotela it že po parih mesecih čeprav sem se zavedala, da mi skoraj sigurno ne bo ratalo. Sigurno kake dve leti ampak nikoli ne tako da bi se zares odločila Sama sem nekako ugotovila, da rabim nekaj spremeniti, ker se sploh nisem več smejala, vsi so mi šli na živce, skoz mi je šlo na jok... Sam sem mogla sama priti do tega, ker ko so mi drugi govorili, jih nisem poslušala. E-Jaz mislim da kar kašno leto. Začne se s prebliski, ko so slabi dnevi, da bom pa šla. Ob vsakem naovem slabem dnevu bolj razmisliš na kak način bom odšla. Kako bom spakirala, kam bom šla. Razmišljaš o življenju po tem. Dokler ne moreš o tem razmišljati o tem, ne moreš naprej. To da sem se vrnila domov k staršem, je zame pomenilo korak nazaj. Čeprav je bil v bistvu korak naprej. F-Takrat se je to kar vse na hitro zgodilo in sem rekla gotovo, jaz tega ne bom prenašala in sem šla.	življenja brez nasilneža Ugotovitev, da je potrebno nekaj spremeniti Poigravanje z mislijo o odhodu Ob pojavu fizičnega nasilja Po vrnitvi k nasilnemu partnerju Izguba zaupanja Prebliski ob slabih dnevih Razmišljanje o načinu odhoda	
---	--	--

Kaj so oz. so bili dejavniki, ki vam preprečujejo oz. pomagajo, da se ne vrnete/se niste vrnili k nasilnemu partnerju?

IZJAVA	POJMI	KATEGORIJE
A-Imam ogromno prijateljic, ki me podpirajo in jaz njih, in zakaj bi šla na slabše, če sem deset let potrebovala, da mi je nehal pisariti nesramne sms-e in grožnje s prošnjami v paketu? B-Mama se je kmalu po mojem odhodu ločila in se kasneje na novo poročila, tako da mi je njen partner bolj oče kot pa moj. Nudil nama je vso	Prekinitev odnosa Trezno razmišljanje Uvid boljše prihodnosti Samo nasilje Odločitev za prekinitev nasilja	Pozitivni vpliv umika Obet boljše prihodnosti Razkrivanje nasilneža Podpora bližnjih Varovalni dejavniki Stanovanjska in finančna gotovost

oporo ter pomoč in varen prostor, kamor sem se lahko zatekla, ko sem zapustila partnerja. C-Da sem spoznala, da si zaslužim več kot to, kar sem imela, da si zaslužim nekoga, ki me bo spoštoval in me sprejel takšno, kot sem. Želim živeti v miru in to bom dosegla samo tako, da prekinem stike z njim. Moram biti močna za hčerko, saj nočem da živi v nasilju in neprestanem kreganju, saj sem opazila, da to vpliva na njo. Če ne bi mela kam oditi, če ne bi imela finančne pomoči in rame na katero se lahko naslonim in zjočem, bi se verjetno vrnila, kljub spoznanju, da si zaslužim boljše, kot to kar sem imela. D-Ko sem šla stran, je bilo res tako kot da sem se na novo rodila in sem pol začela počasi spoznavat neke nove ljudi pa so mi ful pomagal. Pol sem šele videla kar naenkrat kako je bilo res grozno vse skupaj pa kako je ona mene potlačila da sem sam životarila in trpela 3 leta, bila skoz brez denarja, pustila faks. E- Pomagala mi je že sama prekinitev odnosa, da sem lahko bolj trezno razmišljala, v oporo mi je bil fant. Ko sem povedala doma, sem vedela da ne bom šla več nazaj. Pomagalo mi je to da sem spet vidla pihodnost, da lahko imam vse tisto, kar sem želela. F-Samo nasilje mi je preprečevalo, da bi se vrnila, ker sem rekla, da mene nobeden ne bo.	Finančna pomoč Varen prostor Vpliv nasilja na otroka	Trpljenje otrok Zavedanje o lastni vrednosti
--	---	--

10 POVZETEK

Nasilje v družini zajema med drugim tudi pojav nasilja nad ženskami. Nasilje nad ženskami je družbeni problem. Ženske v partnerskih odnosih doživljajo različne vrste nasilja, in sicer od fizičnega, psihičnega, spolnega, ekonomskega do omejevanja osebne svobode. Vsako nasilje pusti posledice na duševnem zdravju žensk, ki se kažejo v obliki depresije, samomorilnosti, izgube samozavesti, različnih odvisnosti in ne nazadnje duševnih bolezni. Omenjene posledice nasilja na duševno zdravje žrtev lahko privedejo do medikalizacije, hospitalizacije in tudi institucionalizacije. Žrtve nasilja, ki imajo hkrati tudi nalepko duševne bolezni, so še ranljivejše za nasilje, kljub prepričanju, da so zaradi svoje ovire nedotakljive.

Krog nasilja je tipičen za vse vrste nasilja in ga doživijo tudi vse žrtve. Vsebuje 4 obdobja, naraščanje napetosti, izbruh nasilja, obdobje opravičevanja in obdobje miru oziroma medeni tedni, za katere velja tipično vedenje nasilneža in odziv žrtve. Žrtve nasilja se nasilju poskušajo izogniti z različnimi strategijami preživetja. Najpogostejše so izogibanje, separacija in identifikacija s storilcem.

Po pomoč se v prvi vrsti obrnejo na neformalne oblike pomoči, in sicer k svojim bližnjim. Po pomoč pa se lahko obrnejo še na nevladne organizacije, ki nudijo varno zatočišče v kriznih centrih, materinskih domovih in varnih hišah, poleg varnega zatočišča pa nudijo tudi svetovanje, centre za socialno delo, policijo, zdravstvene ustanove v primerih fizičnega nasilja, tožilstvo in sodišče.

Oblike pomoči, ki jih žrtve nasilja lahko prejmejo, so prijava nasilja, umik na varno, zdravniška pomoč, psihosocialna pomoč, ukrepi za zaščito pred nadaljnjim nasiljem, pravna pomoč, v okviru katere deluje tudi sistem brezplačne pravne pomoči, varstvo človekovih pravic, psihoterapevtsko oziroma psihološko svetovanje.

Ženske v nasilnih odnosih vztrajajo različno dolgo. Temu botrujejo različne okoliščine in različni razlogi, kot so obljube partnerja, ekonomska odvisnost, predvsem pa pomanjkanje podpore in zaščite.

Proces odhajanja je dolgotrajen in prinaša različna tveganja. Ključni dejavniki, ki so prisotni pri odločitvi za prekinitev nasilnega odnosa, so ekonomska in stanovanjska stiska, strah, občutki krivde, otroci.

Ženske gredo v procesu odhajanja skozi štiri faze, in sicer prvi izbruh nasilja, nasilje kot incident, nasilje kot sestavina odnosa in prelom, v katerem ženska poišče pomoč in razkrije nasilje.

Žrtve nasilja poskušajo iz nasilnega odnosa oditi večkrat, a se iz različnih razlogov vračajo k nasilnemu partnerju. Organizacije in organi, ki nudijo pomoč žrtvam nasilja, nudijo raznoliko pomoč, ki pa žal ni dostopna in ne doseže vseh, ki bi jo potrebovali, brez nje pa je prekinitev nasilnega odnosa skoraj nemogoča.

V diplomski nalogi se sprašujem, kaj bi poleg dobljene pomoči in podpore žrtve nasilja še potrebovale kot pomoč in podporo, kakšna je ustreznost oziroma zadovoljivost dobljene pomoči in kateri so ključni dejavniki za prekinitev nasilnega odnosa.

Izvedena raziskava je kvalitativna, vzorec pa neslučajnostni in priročni. Analiza je izvedena na način, kjer sem izpisanim izjavam sogovornic dodelila posamezne pojme, sorodne pojme pa sem potem združila v kategorije.

Podatke, zbrane za namen empiričnega dela diplomske naloge, sem pridobila s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, na katerega je odgovorilo 25 žensk, izvedla pa sem tudi šest poglobljenih intervjujev. Za uporabo poglobljenih intervjujev, ki sem jih naredila poleg anketnega vprašalnika, sem se odločila zaradi skupih podatkov, ki jih je dal anketni vprašalnik. V končni fazi pa sta obe metodi dali iste oziroma zelo podobne rezultate.

Obe metodi zbiranja podatkov sta pokazali prisotnost vseh vrst nasilja. V večini primerov so vse doživljale več kot eno vrsto nasilja, pri nobeni ni bilo prisotno samo fizično nasilje, le-to se je pojavljalo skupaj z ostalimi vrstami nasilja. Nekatere sogovornice in anketiranke niso poiskale nikakršne pomoči, ostale so pomoč iskale tako pri neformalnih kot pri formalnih virih pomoči. Največ so se obračale prav na neformalne oblike pomoči, ki so jih našle v svoji socialni mreži, ki so jim tudi najbolj pomagale, v primerih formalnih oblik pomoči pa na centre za socialno delo, policijo, varne hiše, SOS-telefone in zdravstvene ustanove. Pogrešale so konkretnjšo in učinkovitejšo pomoč s strani centrov za socialno delo in policije, nad pomočjo so bile v veliki meri tudi razočarane zaradi premajhne senzibilnosti, nekorektnega ukrepanja in neresnega obravnavanja. Dejavniki podpore, ki so ključni pri prekinitvi nasilnega odnosa, so predvsem podpora bližnjih, učinkovita pomoč pristojnih služb ter stanovanjska in finančna gotovost.

Rezultati raziskave sicer niso pokazali ničesar novega na področju podpore ženskam pri prekinitvi nasilnega odnosa, so pa pokazali, da dejavniki podpore ostajajo isti, pokazali so pomanjkljivosti sistema dodeljevanja denarnih socialnih pomoči in pomanjkanje socialnih stanovanj ter kritične točke pristojnih služb, kjer so možne izboljšave. Raziskava je pokazala tudi to, da nasilje ostaja še naprej pereč problem današnje družbe.

Univerza v Ljubljani

IZJAVA

Spodaj podpisani/-a Špela Marcen, študent/-ka prvostopenjskega študija Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani, z vpisno številko 06050888, s svojim podpisom izjavljam, da sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom:

» Dejavniki podpore ženskam v procesu prekinitve nasilnega odnosa«.

S svojim podpisom zagotavljam:

- da je predloženo diplomsko delo rezultat mojega samostojnega raziskovalnega dela ter da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev citirana in navedena v seznamu virov, ki je sestavni del predloženega diplomskega dela;
- da se zavedam, da je plagiatorstvo, ne glede na obliko in način predstavljanja tujega avtorskega dela kot svojega, v nasprotju z akademsko etiko in s pričakovanimi moralnimi prepričanji ter pomeni hujšo kršitev pravil in predpisov, ki urejajo to področje, kot tudi posledic, ki jih ima takšno dejanje za predloženo delo in z njim povezani status;
- da sem seznanjen/-a z določili Pravilnika o diplomskem delu in diplomskem izpitu;
- da je predloženo pisno delo identično elektronski verziji istega dela;

- da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 16/07, 68/08 in 110/13) dovoljujem, da se zgoraj navedeno diplomsko delo objavi v digitalni zbirki eGradiva in repozitoriju UL.

V Ljubljani, 31. 8. 2016

Podpis avtorja/-ice:

S svojim podpisom:

- dovoljujem knjižnici Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani uporabo svojega rojstnega datuma za namen obdelave diplomskega dela v sistemu COBISS;
- soglašam z objavo svojega diplomskega dela na svetovnem spletu;

V Ljubljani, 31. 8. 2016

Podpis avtorja/-ice: